

3. BETÆNKNING

AFGIVET AF
DET DEN 11. MAJ 1965 NEDSATTE UDVALG
TIL OVERVEJELSE AF SPØRGSMÅLET OM ÆNDRING
AF DE FOR

STATENS TJENESTEMÆND GÆLDENDE
ARBEJDSSTIDSREGLER M. M.

ex 2

BETÆNKNING NR. 572

1970

ISBN 87 503 0985 4

Indholdsfortegnelse

	Side
I. Indledning	6
II. Tjenestetidsudvalgets kommissorium af 16. juni 1969 ..	7
III. Udvalgets redegørelse af 2. april 1970 om overarbejds- penge og godtgørelse for mistede fridage	8
IV. De generelle tjenestetidsregler	9
A. Nedsættelse af tjenestetidsnormen svarende til ned- sættelsen af den ugentlige arbejdstid på det priva- te arbejdsmarked ved dagarbejde med gennemsnitlig 3/4 time ugentlig fra 42 1/2 til 41 3/4 time ugent- lig	9
1. Gældende regler	9
2. Mæglingsforslaget fra forligsmanden af 8. marts 1969	10
3. Centralorganisationernes forslag om nedsættelse af tjenestetiden for tjenestemænd, der er omfat- tet af reglerne om højeste tjenestetid	11
4. Udvalgets overvejelser og indstilling	13
5. Specielt vedrørende landpostbude	20
6. Merudgifter ved den foreslåede tjenestetidsned- sættelse	21
B. Vedrørende tjenestetiden for tjenestemænd, der ikke er omfattet af reglerne om højeste tjenestetid	22
1. Udvidelse af kredsen af tjenestemænd, som har højeste tjenestetid, til også at omfatte tjene- stemænd uden for administrationskontorer i løn- ramme 20-23 inclusive	23
2. Henførelse af tjenestemænd i administrations- kontorer i lønrammerne 1-23 inclusive under reg- lerne om højeste tjenestetid	25
3. Specielt vedrørende tjenestetidsforholdene m.v. for tjenestemænd i lønramme 24 og højere løn- ramme	28
C. Vedrørende andre bestemmelser i cirkulæret af tjene- stetidsmæssig karakter	31
1. Delt tjeneste	31

	Side
2. Rejsetid	33
3. Arbejdsfri ophold	34
4. Rådighedstjeneste	35
 D. Vedrørende bestemmelserne om fridage i tjenestetidscirkulæret	 36
1. Udvidelse af omfanget af frihed på søn- og helligdage	36
2. Udvidelse af længden af en helligdagsfrihed	39
3. Tidspunktet for ændring af bestemmelserne om antallet af helligdagsfriheder og udvidelse af længden af disse friheder	41
4. Redaktionelle ændringer i tjenestetidscirkulærets bestemmelser om fridage	41
 E. Undtagelser fra tjenestetidsreglerne	 42
 F. Godtgørelse for overarbejde, mistede fridage, tjeneste i tiden kl. 17-6, tjeneste på lørdage og søn- og helligdage samt tjeneste på grundlovsdag, juleaftensdag og nytårsaftensdag	 43
1. Overarbejdspenge	43
2. Godtgørelse for mistede fridage	44
3. Godtgørelse for tjeneste i tiden kl. 17-6.	45
a. Tjenestetidscirkulærets § 6	45
b. Natpenge	47
4. Godtgørelse for tjeneste på lørdage samt på søn- og helligdage	49
5. Godtgørelse for tjeneste på grundlovsdag, juleaftensdag samt nytårsaftensdag	51
 V. Afsluttende bemærkninger	 52
 Bilag 1: Ministeriet for statens lønnings- og pensionsvæsens cirkulære af 22. maj 1968 om de for statens tjenestemænd og aspiranter til tjenestemandstillinger gældende arbejdstidsregler m.v.	
 Bilag 2: Udvalgets redegørelse af 2. april 1970 om ændret beregning af de for statstjenestemænd gældende satser for overarbejdspenge og godtgørelse for mistede fridage.	

I. Indledning.

Efter afgivelse af udvalgets 2. betænkning af 3. maj 1968 - betænkning nr. 491-1968 - er de af udvalget fremsatte forslag om ændringer i de for statens tjenestemænd gældende arbejdstidsregler blevet gennemført med virkning fra 1. juni 1968, jfr. ministeriet for statens lønnings- og pensionsvæsens cirkulære nr. 117 af 22. maj 1968 om de for statens tjenestemænd og aspiranter til tjenestemandstillinger gældende arbejdstidsregler m.m., der er optaget som bilag 1 til nærværende betænkning.

Som det fremgår af nævnte betænkning, side 8, var der på tidspunktet for betænkningens afgivelse nedsat et underudvalg med den opgave at overveje eventuelle ændringer i arbejdstidsbestemmelserne for lærere i folkeskolen samt ved statens gymnasieskoler og ved statsseminarierne. Dette underudvalg har afsluttet sit arbejde for så vidt angår arbejdstidsforholdene for lærere i folkeskolen samt for lærere ved statens gymnasieskoler og studenterkursus, idet underudvalget ved indstillinger af henholdsvis 9. december 1969 og 20. marts 1970 har fremsat en række forslag til ændring i de hidtil gældende arbejdstidsregler for de pågældende lærere. Tjenestetidsudvalget har kunnet tilslutte sig de af underudvalget fremsatte forslag og har henholdsvis den 11. december 1969 afgivet delbetænkning om arbejdstidsreglerne for lærere i folkeskolen og den 23. marts 1970 delbetænkning om arbejdstidsreglerne for lærere ved statens gymnasieskoler og studenterkursus. I denne forbindelse bemærkes, at underudvalget i nærmeste fremtid påregner til udvalget at kunne afgive indstilling om ændring af arbejdstidsreglerne for lærere ved seminarierne og ved statsøvelsesskolerne.

Siden afgivelse af udvalgets 2. betænkning er der sket visse ændringer i udvalgets sammensætning, idet kontorchef G. Fält-Jensen, forretningsfører E. Rasmussen og trafikkontrollør E. Svendsen er udtrådt af udvalget, og i stedet er indtrådt kontorchef

S.O. Østergaard, forsvarsministeriet, forretningsfører Børge Aanæs og kontrollør Jens Christensen. Endvidere er overtrafikkontrollør P. Monrad, generaldirektoratet for statsbanerne, indtrådt som medsekretær i udvalget fra 1. februar 1970 at regne.

Udvalget har herefter følgende sammensætning:

Afdelingschef Hans C. Fedders, ministeriet for statens lønnings- og pensionsvæsen, formand

Forretningsfører Børge Aanæs og forbundsformand Aage Nielsen som repræsentanter for statstjenestemændenes centralorganisation I

Kontrollør Jens Christensen som repræsentant for statstjenestemændenes centralorganisation II

Generalmajor H.C. Engell som repræsentant for Danske statsembedsmænds samråd

Overlærer Stinus Nielsen som repræsentant for Danmarks lærerforening

Afdelingschef E. Rolsted Jensen, generaldirektoratet for statsbanerne

Afdelingschef D.B. Olsen, generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet

Kontorchef S.O. Østergaard, forsvarsministeriet

Kontorchef O. Stochholm, direktoratet for statshospitalerne

Kontorchef Heinrich Christensen, ministeriet for statens lønnings- og pensionsvæsen.

Som sekretærer for udvalget har fungeret overtrafikkontrollør P. Monrad, generaldirektoratet for statsbanerne, og fuldmægtig Allan Nielsen, ministeriet for statens lønnings- og pensionsvæsen.

II. Tjenestetidsudvalgets kommissorium af 16. juni 1969.

Ved skrivelse af 16. juni 1969 tilskrev lønnings- og pensionsministeriet formanden for tjenestetidsudvalget således:

"Ved det for det private arbejdsmarked vedtagne mæglingsforslag af 8. marts 1969 fra forligsmanden er det bl.a. bestemt, at den normale overenskomstmæssige ugentlige arbejdstid ved dagarbejde skal nedsættes med 3/4 time pr. uge fra 42 1/2 til 41 3/4 time med virkning fra og med den 1. lønninguge efter den 1. september 1970. Endvidere er det i mæglingsforslaget bestemt, at arbejdstiden ved arbejde i holddrift fra nævnte tidspunkt skal nedsættes med 3/4 time på alle 3 hold fra henholdsvis 42 1/2, 42 og 42 timer til 41 3/4, 41 1/4 og 41 1/4 time pr. uge. Herudover er der ved

mæglingsforslaget gennemført visse ændringer i betalingen for arbejde i holddrift.

Under henvisning hertil er der under de med statstjenestemændenes og lærernes fællesudvalg stedfundne forhandlinger, der afsluttedes den 13. maj d.å., bl.a. opnået enighed om at henvide spørgsmål i forbindelse med nedsættelse af tjenestetiden for statstjenestemændene i takt med den arbejdstidsnedsættelse, der vil blive gennemført på det private arbejdsmarked, samt om ændring af satserne for forskellige ydelser til overvejelse i tjenestetidsudvalget af 1965.

I overensstemmelse hermed har regeringen besluttet at anmode tjenestetidsudvalget om at overveje og til sin tid afgive indstilling vedrørende dels spørgsmålet om ændring af de for tjenestemændene gældende arbejdstidsregler under hensyn til de ved mæglingsforslaget for det private arbejdsmarked gennemførte ændringer, dels spørgsmålet om eventuelle ændringer af sådanne for tjenestemænd gældende særlige ydelser, der står i forbindelse med arbejdstidsforholdene, som f.eks. overarbejdspenge, natpenge samt godtgørelse for tjeneste på lørdage og søn- og helligdage.

Det forudsættes, at udvalget afgiver betænkning så betids, at eventuelle nye arbejdstidsregler kan træde i kraft den 1. september 1970. I øvrigt skal udvalget kunne afgive delindstillinger vedrørende sådanne til udvalget henlagte spørgsmål, som det anses for hensigtsmæssigt at gøre til genstand for forlods behandling."

III. Udvalgets redegørelse af 2. april 1970 om overarbejdspenge og godtgørelse for mistede fridage.

I henhold til kommissoriet er det pålagt udvalget at tage spørgsmålet om eventuelle ændringer af de for tjenestemænd gældende særlige ydelser, der står i forbindelse med arbejdstidsforholdene, op til overvejelse. Som følge af gennemførelsen af tjenestemandreformen fra 1. juli 1969 opstod der allerede fra dette tidspunkt en række spørgsmål vedrørende beregning af satserne for overarbejdspenge og godtgørelse for mistede fridage, der nødvendiggjorde, at disse spørgsmål blev taget op til forlods behandling i udvalget. Udvalget har herunder overvejet, hvorledes satserne for overarbejdspenge og godtgørelse for mistede fridage skulle reguleres dels som følge af gennemførelse af tjenestemandreformen pr. 1. juli 1969, dels som følge af, at reguleringspristallet for juli 1969 udløste en dyrtidsportion pr. 1. oktober 1969. Endvidere har udvalget overvejet og fremsat forslag om nye principper for beregning af overarbejdspenge og godtgørelse for mistede fridage fra 1. april 1970 som følge af det nye lønsystem for statens tjenestemænd. Udvalget har den

2. april 1970 til ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen afgivet en indstilling vedrørende disse forhold, og i overensstemmelse med udvalgets indstilling er der mellem ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen og statstjenestemændenes centralorganisation I, statstjenestemændenes centralorganisation II og Danske statsemployerforeningens samråd den 2. april 1970 indgået aftale om satser for overarbejdspenge og godtgørelse for mistede fridage fra 1. april 1970, jfr. ministeriet for statens lønnings- og pensionsvæsenes cirkulære af 2. april 1970. Udvalgets foranævnte redegørelse af 2. april 1970 er optaget som bilag 2 til nærværende betænkning.

IV. De generelle tjenestetidsregler.

A. Nedsættelse af tjenestetidsnormen svarende til nedsættelsen af den ugentlige arbejdstid på det private arbejdsmarked ved dagarbejde med gennemsnitlig 3/4 time ugentlig fra 42 1/2 til 41 3/4 time ugentlig.

1. Gældende regler.

I henhold til § 1 i tjenestetidscirkulæret af 22. maj 1968 henføres tjenester, for hvilke der fastsættes en højeste tjenestetid, for en måned på 30 dage med 4 fridage til en norm på 184 1/6 time. Den gældende tjenestetidsnorm andrager herefter i gennemsnit 7 timer og 5 minutter pr. dag eller 42 1/2 time ugentlig og er således gennemsnitlig af samme længde som arbejdstiden ved dagarbejde på det private arbejdsmarked. I henhold til tjenestetidscirkulærets § 3 kan tjenestetidsnormen dog i visse særlige tilfælde fastsættes for længere perioder end 1 måned. Uanset at arbejdstiden således gennemsnitlig er af samme længde som på det private arbejdsmarked, er der den afgørende forskel på den for tjenestemænd gældende ordning og ordningerne i det private erhverv, at der for tjenestemændenes vedkommende kun kan blive tale om overarbejde, såfremt den samlede tjeneste på en måned på 30 dage med 4 fridage overstiger 184 1/6 time, uanset om tjenesten den enkelte dag eller inden for den enkelte uge overstiger henholdsvis 7 timer og 5 minutter eller 42 1/2 time.

I henhold til tjenestetidscirkulærets § 22 gælder tjenestetidsreglerne ikke for statens lærerpersonale, men herudover

finder reglerne heller ikke anvendelse for tjenestemandsansatte sygeplejersker, for hvem der er fastsat særlige arbejdstidsregler i ministeriet for statens lønnings- og pensionsvæsens cirkulære af 25. november 1968.

Bestemmelserne i tjenestetidscirkulæret af 22. maj 1968 er i nogen grad at opfatte som et generelt grundlæggende regelsæt, idet der i enkelte styrelser efter forhandling med vedkommende forhandlingsberettigede etatsorganisation og efter godkendelse fra ministeriet for statens lønnings- og pensionsvæsen kan være fastsat særlige tjenestetidsbestemmelser, der regulerer specielle arbejdstidsspørgsmål inden for den enkelte styrelse. Således kan f.eks. nævnes, at der inden for politiet, statens luftfartsvæsen og de to trafiketater er fastsat regler, der på grund af tjenestens særlige karakter afviger fra enkelte af bestemmelserne i de generelle tjenestetidsbestemmelser. Endelig skal nævnes, at de i almindelighed gældende regler ikke finder anvendelse for militære tjenestemænd og for personale i toldvæsenets opsynstjeneste, for hvis vedkommende der i stedet er indført særlige vederlagsordninger, der kompenserer den manglende adgang til at oppebære overarbejdspenge, godtgørelse for mistede fridage og andre særlige ydelser. Som eksempel herpå kan nævnes det for visse militære tjenestemænd gældende militærtillæg og døgn- og søtillæg samt den særlige kompensationsordning, der er gældende for toldvæsenets tjenestemænd i opsynstjenesten.

2. Mæglingsforslaget fra forligsmanden af 8. marts 1969.

I det for det private arbejdsmarked vedtagne mæglingsforslag af 8. marts 1969 er der optaget følgende bestemmelse om ændringer i arbejdstiden gældende fra begyndelsen af den første lønningsuge efter 1. september 1970:

"Nedsættelse af arbejdstiden ved dagarbejde.

Med virkning fra og med den 1. lønningsuge efter den 1. september 1970 nedsættes den normale overenskomstmæssige ugentlige arbejdstid ved dagarbejde med 3/4 time pr. uge fra 42 1/2 time til 41 3/4 time.

For arbejdere, hvis normale overenskomstmæssige ugentlige arbejdstid ved dagarbejde pr. september 1970 er over 42 1/2 time, nedsættes arbejdstiden ligeledes med 3/4 time.

For arbejdere, hvis normale overenskomstmæssige ugentlige arbejdstid ved dagarbejde pr. september 1970 er mellem 41 3/4 time og 42 1/2 time, nedsættes arbejdstiden til 41 3/4 time.

Arbejdstider på 41 3/4 time pr. uge og derunder ned-sættes ikke.

Den form, under hvilken arbejdstidsnedsættelsen gives, fastsættes af virksomheden efter drøftelse med arbejderne og under hensyn til virksomhedens tarv. Arbejderne har gennem deres organisationer påtaleret i henhold til Regler for Behandling af faglig Strid i tilfælde, hvor de mener, at manglende hensyntagen til deres ønsker ikke tilstrækkeligt kan begrundes i hensynet til virksomhedens tarv.

Hvor den ugentlige arbejdstid fordeles på 5 dage, kan ingen arbejdsdag være under 8 timer, og på virksomheder med 6 dages uge kan ingen arbejdsdag være kortere end 7 timer på 5 af ugens dage. Arbejdstiden bør fastlægges således, at den har samme længde på 5 af ugens dage.

På områder og i virksomheder, hvor det skønnes hensigtsmæssigt at indføre varierende ugentlige arbejdstider, kan der mellem de i det enkelte overenskomstområde kontraherende parter optages forhandlinger herom.

Der er enighed om, at det ved nedsættelsen af arbejdstiden som foran anført er af afgørende betydning, at arbejdstiden på alle måder udnyttes effektivt, og at der undgås styrelser i produktionen.

Organisationerne er enige om, at virksomhederne kan etablere overarbejde på indtil 3/4 time pr. uge, forudsat at der lokalt er enighed derom. Herudover har virksomhederne i henhold til overenskomstbestemmelser og arbejdsretlig praksis mulighed for at anvende overarbejde på normal måde.

Hovedorganisationerne udtaler, at de er enige om, at fritidsudvidelsen i overenskomstperioden 1969-71 begrænses hertil.

Inden for overenskomstområder, hvor lønnen er fastsat som dag-, uge- eller månedslønninger, forbliver disse lønninger inclusive dyrtidstillæg upåvirkede af arbejdstidsnedsættelsen, idet det til arbejdstidsnedsættelsen svarende dyrtidstillæg på 3/4 time indregnes i grundlønnen. Fremtidig regulering af dyrtidstillæg finder sted på grundlag af den overenskomstmæssige arbejdstid.

Nedsættelse af arbejdstiden i holddrift.

Arbejdstiden nedsættes fra og med den 1. lønningsuge efter 1. september 1970 med 3/4 time på alle 3 hold fra henholdsvis 42 1/2, 42 og 42 timer til 41 3/4, 41 1/4 og 41 1/4 time pr. uge.

Virksomheder, der arbejder i 7 døgnns kontinuerlig drift, kan etablere overarbejde på indtil 3/4 time pr. uge på alle hold, forudsat at der lokalt er enighed derom."

3. Centralorganisationernes forslag om nedsættelse af tjenestetiden for tjenestemænd, der er omfattet af reglerne om højeste tjenestetid.

Centralorganisationerne har over for udvalget fremsat forslag om, at tjenestetiden for tjenestemænd med en højeste

tjenestetid nedsættes i samme omfang som den ved mæglingsforslaget fastsatte nedsættelse af arbejdstiden på det private arbejdsmarked på gennemsnitlig 3/4 time pr. uge. Til støtte herfor har centralorganisationerne anført, at det må være naturligt, at man inden for statstjenesten følger den på det private arbejdsmarked gældende arbejdstid, idet det arbejde, der udføres af tjenestemænd, der er omfattet af reglerne om højeste tjenestetid, på mange områder svarer til arbejdet på det private arbejdsmarked. Endvidere er anført, at tjenestemænd på adskillige af statens arbejdspladser arbejder sammen med personale, der er ansat på overenskomstvilkår, og for hvis vedkommende nedsættelse af arbejdstiden vil finde sted med virkning fra den første lønningsuge efter den 1. september 1970 i henhold til de overenskomstmæssigt fastsatte arbejdstidsregler. Endelig er anført, at de ved mæglingsforslagene fra forligsmanden i henholdsvis 1958, 1965 og 1967 fastsatte nedsættelser af arbejdstiden på det private arbejdsmarked, hvorved den ugentlige arbejdstid ved dagarbejde efterhånden er blevet nedsat fra 48 timer til 42 1/2 time, i princippet også er overført på statens tjenestemænd, idet månedsnormen i den tilsvarende periode er ændret fra 208 timer til 184 1/6 time. Centralorganisationerne finder derfor, at tjenestetiden også denne gang bør nedsættes svarende til den på det private arbejdsmarked stedfindende nedsættelse af arbejdstiden med gennemsnitlig 3/4 time pr. uge.

Centralorganisationerne har endvidere fremsat forslag om, at bestemmelsen i tjenestetidscirkulærets § 1, hvorefter normen opgøres for en måned på 30 dage med 4 fridage, ændres, således at der åbnes mulighed for opgørelse af normen over andre perioder.

Som begrundelse herfor er anført, at man på mange tjenestesteder har tilrettelagt tjenesterne således, at normen opgøres over andre perioder end 1 måned.

For så vidt angår den form, hvorunder tjenestetidsnedsættelsen skal give sig udtryk, har centralorganisationerne under udvalgsforhandlingerne lagt afgørende vægt på, at man anvender tjenestetidsnedsættelsen til i videst muligt omfang at gennemføre 5 dages arbejdsuge på statens tjenestesteder, hvor dette ikke allerede er sket. I denne forbindelse er det anført, at der på det private arbejdsmarked i stadig stigende omfang er indført 5 dages arbejdsuge, og centralorganisationerne må derfor lægge betydelig vægt på, at man også inden for staten i den udstrækning, det er muligt, gennemfører en 5 dages arbejdsuge, og i hvert fald tilstræber tjenesten tilrettelagt således, at målsætningen om en

5 dages arbejdsuge lettere kan opfyldes ved eventuelle senere arbejdstidsnedsættelser. Der er herved henvist til, at gennemførelse af en 5 dages arbejdsuge kan ske enten i form af, at to fridage lægges sammen, således at der gives samlet frihed på 64 timer, eventuelt 60 timer (jfr. tjenestetidscirkulærets § 14), som foruden fra fredag aften til mandag morgen vil kunne gives på andre ugedage, eller i form af en forøgelse af fridagenes antal. imidlertid er man fra centralorganisationernes side klar over, at det ikke på nuværende tidspunkt vil være muligt generelt at gennemføre 5 dages arbejdsugen i staten, idet en betydelig del af de opgaver, som det påhviler staten at varetage, nødvendigvis må udføres over alle ugens dage og ikke uden meget betydelige merudgifter vil kunne tilrettelægges således, at en 5 dages arbejdsuge gennemføres for alle tjenestemænd. I de tilfælde, hvor dette ikke kan ske, finder centralorganisationerne, at arbejdstidsnedsættelsen bør gives enten i form af afkorting på $3/4$ sammenhængende time ugentlig eller i form af opsparring til et antal ekstra fridage, hvor tjenestemanden fritages for tjeneste i samme omfang, som tjenestetidsnedsættelsen er udtryk for. I sådanne tilfælde vil det efter centralorganisationernes opfattelse være rimeligt at sikre, at højst én af ugens tjenester tilrettelægges således, at den bliver på mindre end 7 timer, medmindre det implicerede personale giver tilslutning til en anden ordning.

I de tilfælde, hvor der allerede er indført 5 dages arbejdsuge, finder centralorganisationerne, at tjenestetidsnedsættelsen kan ske enten ved nedsættelse af tjenesten den enkelte dag med 9 minutter eller ved større nedsættelse på en eller flere af ugens dage, eventuelt samlet med $3/4$ time pr. uge på en af de dage, der ligger nærmest op til fridagene.

4. Udvalgets overvejelser og indstilling.

a. Der er i udvalget enighed om, at tjenestetiden for statens tjenestemænd på linie med, hvad der var tilfældet efter tidligere stedfundne nedsættelser af arbejdstiden på det private arbejdsmarked, bør nedsættes i samme omfang, som det ved mæglingsforslaget af 1969 fra forligsmanden er fastsat for det private arbejdsmarked. Udvalget har herved navnlig lagt vægt på, at det af hensyn til statens mulighed for at kunne rekruttere og fastholde det til løsning af de staten pålagte arbejdsopgaver fornødne personale

må anses for nødvendigt, at der arbejdstidsmæssigt gælder samme regler for statstjenestemænd som på det private arbejdsmarked med de undtagelser, der følger af statstjenestens særlige karakter. Udvalget skal derfor indstille, at arbejdstiden fastsættes således, at den svarer til gennemsnitligt 41 3/4 time ugentlig.

Med hensyn til den nærmere fastsættelse af tjenestetidsnormen og den form, hvorunder tjenestetidsnedsættelsen bør give sig udtryk, henvises til bemærkningerne nedenfor under afsnit b og c.

b. Vedrørende det af centralorganisationerne fremsatte forslag til ændring af bestemmelsen i tjenestetidscirkulærets § 1, hvorefter den hidtil gældende opgørelse af tjenestetiden over en måned foreslås ophævet, bemærkes, at arbejdstiden de enkelte dage med de gennem årene stedfundne tjenestetidsnedsættelser og med den i tjenestetidscirkulærets § 9, stk. 3, indeholdte hjemmel til at indføre weekend ved omlægning af arbejdstiden, således at arbejdstidsforkortelsen om lørdagen modsvares af en tilsvarende forlængelse af arbejdstiden på andre af ugens arbejdsdage, er blevet af varierende længde for langt flere tjenestemænd end tidligere. Da en måned normalt ikke indeholder et helt antal uger, vil arbejdstiden set over en måned med 30 dage, hvoraf 4 er fridage, ikke i dag svare til 184 1/6 time, men eksempelvis være større eller mindre afhængig af antallet af lørdage i den pågældende måned. Herefter fremkommer der ved en månedsopgørelse enten "overtid" eller "undertid", uanset at tjenestemanden ikke har haft arbejde udover den normalt fastsatte arbejdstid. På nogle tjenesteområder har man opretholdt en daglig arbejdstid på 8 timer, mod at der i stedet er meddelt tjenestemandene frihed for tjeneste på enkelte dage, således at den samlede arbejdstid set over en vis afgrænset periode, der kun undtagelsesvis er på en måned, ikke i dag overskrider gennemsnitlig 7 1/12 time pr. dag eller 42 1/2 time ugentlig. I sådanne tilfælde har man valgt at opgøre tjenesten over en anden periode, f.eks. en 4-ugers periode eller en 6-ugers periode, ligesom andre opgørelsesperioder er bragt til anvendelse, alt afhængigt af tjenestetilrettelæggelsen det enkelte sted. Udvalget finder, at det må anses for ønskeligt ud fra hensynet til en smidig tilrettelæggelse af tjenestetiden, at normsopgørelsen kan finde sted over andre perioder

end en måned. Imidlertid finder man, at normsopgørelsen fortsat bør ske over en periode af en vis længde af hensyn til muligheden for at godtgøre tjenestemændenes eventuelle overarbejde med erstatningsfrihed. Der er derfor i udvalget enighed om, at perioden for normsopgørelsen ikke bør fastsættes til mindre end 4 uger.

Udvalget skal herefter indstille, at tjenestetidsnormen beregnes for en nærmere aftalt periode, der ikke bør være mindre end 4 uger, samt at den højeste tjenestetid for den aftalte periode beregnes som 6 timer og 57 1/2 minut pr. dag for periodens dageantal med fradrag af fridage og feriedage. I denne forbindelse bemærkes, at sygedage efter bestemmelsen i tjenestetidscirkulærets § 2 hidtil på linie med fridage og feriedage har været fratrukket månedens dageantal ved normberegningen. I visse tilfælde, hvor tjenestemanden på sygedagen skulle have udført tjeneste i kortere eller længere tid end 7 timer og 5 minutter, har en sådan opgørelse af normen medført mindre rimelige resultater, og udvalget skal derfor indstille, at der ved beregning af den højeste tjenestetid (tjenestetidsnormen) ikke sker fradrag af sygedage i normperiodens dageantal, idet den tjeneste, der skulle være udført den pågældende dag, samtidig medregnes i tjenestetidsopgørelsen. Såfremt der ikke for den pågældende dag har været fastsat en bestemt tjenestetid, indgår dagen i tjenestetidsopgørelsen med 6 timer og 57 1/2 minut.

c. Ifølge tjenestetidscirkulærets § 19 skal overarbejde indtil 11 timer i en måned inden udløbet af den følgende kalendermåned så vidt muligt godtgøres med fritid, der skal være af samme længde som det præsterede overarbejde med tillæg af 33 1/3 pct. afrundet opad til hele timer. Hvis overarbejdet er af tilstrækkeligt omfang, skal erstatningsfritiden fortrinsvis gives som hele fridage. Såfremt erstatningsfrihed ikke er givet inden udløbet af den følgende kalendermåned, udbetales der overarbejdspenge, jfr. tjenestetidscirkulærets § 20.

I tilslutning til det under b fremsatte forslag om, at normperioden ikke behøver at følge kalendermåneden, har udvalget overvejet, om det som følge heraf vil være nødvendigt at ændre bestemmelserne om godtgørelse for overarbejde. Der er i udvalget enighed om, at overarbejde så vidt muligt bør godtgøres med fritid, og at denne, hvis overarbejdet er af tilstrækkeligt omfang, fortrinsvis skal gives som hele fridage. I overensstemmelse med forudsæt-

ningen for den gældende bestemmelse om, at kun overarbejde indtil 11 timer i en måned skal godtgøres med fritid, hvilket med det nævnte tillæg på 33 1/3 pct. tilnærmelsesvis svarede til 2 fridage, finder udvalget, at overarbejde af større omfang end berettigende til 2 fridage som hidtil skal betales med overarbejdspenge. Imidlertid har der i forskellige styrelser været fulgt den praksis at yde overarbejdspenge også i tilfælde, hvor overarbejdet ikke var af et sådant omfang, at det inclusive procenttillægget svarede til 2 fridage, f.eks. hvor overarbejdet var fastlagt ved tjenesteliste eller fremkommet ved tilkaldelse til tjeneste ud over den normale tjeneste, samt hvor det under hensyn til personalesituationen var klart eller overvejende sandsynligt, at erstatningsfritid ikke kunne gives inden udløbet af den herfor gældende frist.

Ved fastsættelse af normperioder, der ikke følger kalendermåneden og eventuelt er længere end denne, vil der, da opgørelse over præsteret overarbejde først kan foreligge ved periodens udløb, fremtidig kunne hengå betydelig længere tid end hidtil, inden tjenestemanden kan få præsteret overarbejde godtgjort. Da dette vil kunne svække tjenestemandenes interesse i på frivilligt grundlag at påtage sig overarbejde, og da der som anført i praksis allerede i adskillige tilfælde ydes overarbejdspenge uanset overarbejds omfang og gældende frister, finder udvalget, at der bør gennemføres en mere smidig godtgørelsesordning, der tager hensyn til både styrelsernes og tjenestemandenes interesser. Udvalget skal herefter foreslå, at bestemmelserne om godtgørelse for præsteret overarbejde udformes således:

"Overarbejde skal så vidt muligt søges godtgjort med fritid, der skal være af samme varighed som det præsterede overarbejde med tillæg af 33 1/3 pct. afrundet opad til hele timer. Sådant erstatningsfritid skal, såfremt overarbejdet er af tilstrækkeligt omfang, fortrinsvis gives som hele fridage.

Stk. 2. Erstatningsfritiden skal gives inden udløbet af den efter normperioden følgende kalendermåned og med passende varsel, hvorved der i tilfælde, hvor fritiden gives som hele fridage, forstås et tidsrum af mindst 48 timer forud for det tidspunkt, da sidste tjeneste før fridagen tiltrædes.

Stk. 3. Såfremt den i stk. 1 nævnte fritid ikke er givet inden udløbet af den i stk. 2 fastsatte frist, udbetales

overarbejdspenge. Der bortses herved fra det i stk. 1 nævnte procenttillæg.

Stk. 4. For overarbejde, der inclusive det i stk. 1 nævnte tillæg giver grundlag for ydelse af mere erstatningsfritid end svarende til 2 hele fridage for hver fulde 4 ugers normperiode, ydes overarbejdspenge inden udløbet af den efter normperioden følgende kalendermåned.

Stk. 5. I tilfælde, hvor det er klart eller overvejende sandsynligt, at præsteret overarbejde ikke vil kunne godtgøres med fritid inden den i stk. 2 fastsatte frist, vil overarbejdspenge kunne ydes inden udløbet af nævnte frist.

Stk. 6. Overarbejde, der er fastlagt ved tjenesteliste eller skyldes tilkaldelse til tjeneste ud over normal tjeneste, og som ikke er udlignet ved fritid af tilsvarende længde i den måned, hvori det er udført, godtgøres dog i alle tilfælde med overarbejdspenge inden udløbet af den følgende kalendermåned."

d. For så vidt angår den måde, hvorpå tjenestetidsnedsættelsen bør gennemføres, bemærkes, at de i 1966 og 1968 stedfundne nedsættelser af tjenestetiden for statens tjenestemænd blev gennemført på forskellig måde afhængig af tjenesteforholdene de enkelte tjenestesteder, idet nedsættelsen er gennemført af de enkelte styrelser efter forhandling med vedkommende forhandlingsberettede tjenestemandorganisation. Gennemførelsen af tjenestetidsnedsættelsen var i øvrigt forudsat at skulle ske på den smidigste og mest økonomiske måde for staten under hensyntagen til personalets ønsker, jfr. lønnings- og pensionsministeriets cirkulæreskrivelse af 28. maj 1968.

De stedfundne nedsættelser af tjenestetiden har medført, at man flere steder har indført en 5 dages arbejdsuge, medens man i andre tilfælde, hvor der arbejdes i kontinuerlig drift, har opretholdt en daglig tjenestetid på 8 timer, mod at personalet i stedet på enkelte dage helt eller delvis er fritaget for tjeneste, således at den samlede tjenestetid opgjort over en nærmere aftalt periode ikke overskrider tjenestetidsnormen for denne periode. Endelig er tjenestetidsnedsættelsen visse steder, hvor personalet forretter tjeneste i 6 af ugens dage, gennemført i form af nedsættelse af tjenestetiden den enkelte dag.

Administrationsrepræsentanterne i udvalget har givet udtryk

for, at tjenestetidsnedsættelsen denne gang bør gennemføres efter samme retningslinier, som er bragt til anvendelse ved tjenestetidsnedsættelserne i 1966 og 1968, idet man herigennem har skabt mulighed for en fleksibel form, der tager skyldigt hensyn såvel til de udgifter, der for staten er forbundet med tjenestetidsnedsættelsen, som til personalets ønsker.

Centralorganisationernes repræsentanter i udvalget har for deres vedkommende ikke ment at kunne gå med til en ordning, der åbner mulighed for en nedsættelse af den daglige tjenestetid med 7 1/2 minut. Centralorganisationerne finder, at en sådan nedsættelse ikke af tjenestemændene vil blive følt som en arbejdstidslettelse. Hertil kommer, at en tilrettelæggelse af tjenester som nævnt ikke vil være i overensstemmelse med, hvad der er gældende på det private arbejdsmarked, hvor det i mæglingforslaget fra forligsmanden er fastsat, at ingen arbejdsdag på virksomheder med 6 dages uge kan være kortere end 7 timer på 5 af ugens dage, samt at arbejdstiden bør fastlægges således, at den har samme længde på 5 af ugens dage. Nedsættelsen bør derfor efter centralorganisationernes opfattelse ikke kunne gennemføres i form af afkortning af den daglige tjeneste med 7 1/2 minut pr. dag, men bør samles og normalt gives med 3/4 time pr. uge eller 1 1/2 time hveranden uge, og således at afkortningen af tjenesten sker på dage, der ligger nærmest de ordinære fridage.

For tjenestemænd, hvis tjeneste den enkelte dag er af varierende længde og i øvrigt udføres på alle ugens dage, er de senest stedfundne tjenestetidsnedsættelser ofte sket ved afkortning af en eller flere tjenester. Da tjenesterne er varierende, har heller ikke disse tjenestemænd følt, at deres tjenestetid er blevet nedsat på samme måde, som tilfældet ville have været, såfremt nedsættelsen var givet samlet eller ved opsparring med fritagelse fra tjeneste på enkelte dage mod opretholdelse af den hidtidigt gældende arbejdstid på andre dage.

Udvalget har til brug ved sine overvejelser indhentet oplysninger over merudgifterne ved tjenestetidsnedsættelsen, såfremt denne gennemføres efter hidtidige retningslinier, samt over merudgifterne, såfremt nedsættelsen sker i overensstemmelse med de af centralorganisationerne anførte retningslinier. Af de fra styrelserne modtagne besvarelser fremgår det, at der for den altovervejende del af styrelsernes vedkommende ikke vil være forskel i mer-

udgifterne ved de to forslag. Kun for statsbanerne og post- og telegrafvæsenet har det vist sig, at det af centralorganisationerne fremsatte forslag vil medføre en merudgift, der er ca. 1,5 mill. kr. større end merudgifterne ved gennemførelse af tjenestetidsnedsættelsen efter hidtil fulgte retningslinier, herunder ved en nedsættelse af den daglige tjeneste. Imidlertid har repræsentanterne i udvalget for de nævnte to etater påpeget, at det ud fra administrative grunde må anses for mere hensigtsmæssigt at gennemføre tjenestetidsnedsættelsen i den form, der er skitseret af centralorganisationerne, idet man herved vil kunne undgå omlægning af et antal tjenester. Endvidere er det under drøftelserne i udvalget fra disse repræsentanters side tilkendegivet, at den daglige tjenestetid efter de senest stedfundne tjenestetidsnedsættelser nu er så koncentreret, at det må anses for tvivlsomt, om det vil være muligt at reducere den daglige tjenestetid yderligere.

Udvalget har på denne baggrund nærmere overvejet centralorganisationernes forslag og har herefter fundet, at den form, hvorunder den kommende tjenestetidsnedsættelse er foreslået gennemført, må anses for rimelig og forsvarlig.

Udvalget skal herefter indstille, at den måde, hvorpå tjenestetidsnedsættelsen skal gennemføres, fastsættes af de enkelte styrelser efter forhandling med vedkommende forhandlingsberettigede tjenestemandorganisation(er) under hensyntagen til en forsvarlig og økonomisk tjenestetilrettelæggelse samt under rimelig hensyntagen til personalets ønsker, idet udvalget samtidig skal henstille, at følgende retningslinier i størst mulig udstrækning anvendes:

a) Hvor tjenesten allerede er tilrettelagt med gennemsnitlig 5 arbejdsdage om ugen, det vil sige 8 1/2 time pr. arbejdsdag, gives tjenestetidsnedsættelsen enten ved afkortning af tjenesten med lige stor del de enkelte arbejdsdage eller ved større afkortning på en del af disse, eventuelt med 3/4 time på en af ugens dage.

b) Hvor tjenesten er tilrettelagt med 8 timers tjeneste pr. dag, som f.eks. ved kontinuerlig drift, og hvor den herved fremkomne overskridelse af normen udlignes ved ydelse af et antal ekstra fridage, gives tjenestetidsnedsættelsen ved udvidelse af antallet af de ekstra fridage til udligning af normoverskridelsen.

De ekstra fridage bør i størst mulig udstrækning gives i forbindelse med en anden fridag, således at der gives en samlet frihed på 64 (60) timer.

c) Hvor tjenesten er tilrettelagt på anden måde end under a) og b) anført, gives tjenestetidsnedsættelsen enten i form af en samlet frihed på 3/4 time pr. uge på en af ugens dage eller ved, at den hidtidige tjenestetilrettelæggelse opretholdes, således at den svarer til en norm på 184 1/6 time månedlig eller gennemsnitlig 7 timer 5 minutter daglig, og at forskellen mellem denne tjenestetid og den fremtidige tjenestetid på gennemsnitlig 6 timer 57 1/2 minut daglig opspares og gives som hele fridage (indtil 5 årlig), der eventuelt kan sammenlægges med andre fridage.

Eksempelvis kan tjenestetidsnedsættelsen, hvor tjenesten er tilrettelagt med fridag hveranden lørdag, gives ved nedsættelse af tjenesten en enkelt, dag i 14 dages perioden med 1 1/2 time, og således at nedsættelsen da så vidt muligt gives op til en fridag. Nedsættelsen kan dog også her gives ved tildeling af indtil 5 ekstra fridage årlig, således at dageantallet bestemmes af det antal timer, den enkelte tjenestemand opsparer ved, at tjenestens udstrækning den enkelte dag bibeholdes uændret uanset tjenestetidsnedsættelsen.

Tjenesten bør i disse tilfælde tilrettelægges således, at den kun på én af ugens dage bliver under 7 timer, medmindre personalet er enig i en anden tjenestetilrettelæggelse. På områder, hvor der hidtil under hensyn til tjenestens særlige karakter efter aftale har været tilrettelagt tjenester på under 7 timer på mere end én af ugens dage, vil sådan tjenestetilrettelæggelse dog fortsat kunne anvendes.

d) For tjenestemænd, hvis tjeneste allerede er 41 3/4 time eller derunder i gennemsnit pr. uge, sker der ingen nedsættelse af tjenestetiden.

5. Specielt vedrørende landpostbude.

Landpostbudene er ikke omfattet af de i tjenestetidscirkulæret fastsatte almindelige regler med hensyn til tjenestetid for statens tjenestemænd, idet opgørelsen af den gennemsnitlige daglige arbejdstid til lønfastsættelse for landpostbude i henhold til lovbestemmelse senest i § 22, stk. 12, i lønnings- og klassificeringsloven af 18. juni 1969, foretages efter nærmere af

poststyrelsen fastsatte regler på grundlag af rutens vejlængde, antallet af afleveringssteder, kontortjeneste m.v.

I nævnte lovbestemmelse er det tillige fastsat, at landpostbude med 6 timer 45 minutter indtil 7 timer 15 minutters gennemsnitlig daglig tjeneste oppebærer fuld løn i lønramme 3 eller 5, medens lønnen til landpostbude med deltidstjeneste er sat i relation til lønnen til landpostbude med fuld tjeneste.

Kvotalønnen til landpostbude med 6 timer indtil 6 timer 45 minutters gennemsnitlig daglig tjeneste udgør 90 pct. af lønnen til tjenestemænd på samme tjenestested i lønramme 3 eller 5, jfr. § 22, stk. 12, i lønnings- og klassificeringsloven.

Af anmærkningerne til finansloven for finansåret 1970-71 fremgår, at der er normeret 43 stillinger for kvotalønnede landpostbude.

Da en tjenestetidsnedsættelse som af udvalget foreslået generelt for tjenestemænd med en højeste tjenestetid ikke kan gøres effektiv for nævnte landpostbude med deltidstjeneste, vil der ikke ske afkortning af den gennemsnitlige daglige tjeneste på maksimalt 6 timer 45 minutter, hvorimod udvalget stiller forslag om, at der i lighed med den ordning, der ved lov nr. 106 af 29. marts 1969 blev gennemført i forbindelse med nedsættelsen af tjenestetiden for statstjenestemænd i 1968, søges gennemført en forhøjelse af kvotalønnen for landpostbude med deltidstjeneste i samme forhold, som tjenestetidsnedsættelsen fra 42 1/2 til 41 3/4 time pr. uge er udtryk for.

Udvalget foreslår derfor, at den i lønnings- og klassificeringsloven af 1969, § 22, stk. 12, fastsatte procentsats ved aftale søges forhøjet fra 90 til 92.

Endvidere stiller udvalget forslag om, at den i samme lov anførte tjenestetid for landpostbude med fuld tjeneste fra "6 timer 45 minutter til 7 timer 15 minutters gennemsnitlig daglig tjeneste" i forbindelse med den generelle nedsættelse af tjenestetidsnormen for statstjenestemænd i øvrigt ved aftale søges ændret til "6 timer 45 minutter til 7 timer 5 minutters gennemsnitlig daglig tjeneste".

6. Merudgifter ved den foreslåede tjenestetidsnedsættelse.

Efter de af udvalget indhentede oplysninger fra styrelserne må merudgiften for tjenestemænd, der er omfattet af reglerne

om højeste tjenestetid, anslås til ca. 30 mill. kr. årlig opgjort på grundlag af de i januar 1970 gældende linninger og satser for overarbejde. Merudgiften vil være afhængig af, hvorvidt nedsættelsen af arbejdstiden kan gennemføres ved ansættelse af yderligere personale, eller om det vil være nødvendigt at yde det nu ansatte personale overarbejdsbetaling. Endvidere vil merudgiften kunne reduceres som følge af rationaliseringsforanstaltninger inden for de enkelte styrelser. Udvalget forudsætter herved, at styrelserne ved sådanne foranstaltninger og ved rimelige omlægninger af tjenesterne og lignende i størst muligt omfang tilstræber at begrænse personaleudvidelserne og eventuelt overarbejde.

B. Vedrørende tjenestetiden for tjenestemænd, der ikke er omfattet af reglerne om en højeste tjenestetid.

I henhold til tjenestetidscirkulærets § 12 af 22. maj 1968 kan der ikke fastsættes en højeste tjenestetid for følgende tjenestemænd, og de i forbindelse med en højeste tjenestetid stående regler er derfor ikke gældende:

- a. Overordnede tjenestemænd, og dermed i lønningsmæssig henseende ligestillede, hvorved forstås tjenestemænd i 16. og højere lønningsklasser.
- b. Tjenestemænd i administrationskontorer
- c. Tjenestemænd, hvis normale tjeneste unddrager sig kontrol.

Det bemærkes, at der i forbindelse med tjenestemandssrefor- men af 1969 blev indgået aftale mellem ministeriet for statens lønnings- og pensionsvæsen og tjenestemandenes centralorganisatio- ner om, at bestemmelsen i punkt a. skulle forstås således, at man ved overordnede tjenestemænd forstod tjenestemænd i lønramme 20 og højere lønrammer. I overensstemmelse hermed blev der ved af- tale om overarbejdspenge og godtgørelse for mistede fridage af 3. november 1969 kun fastsat regler for tjenestemænd i lønrammer- ne 1-19.

Endvidere fremgår det af § 12, 2. stykke, at normeringen af antallet af tjenestemænd, for hvem der ikke kan fastsættes en højeste tjenestetid, bør foregå ud fra det synspunkt, at det krav, der stilles til deres arbejde, er af nogenlunde samme omfang som for andre tjenestemænds vedkommende, medmindre der er tale om tjene- stemænd i egentlige chefstillinger, dommere, læger, tjenestemænd ved videnskabeligt arbejde m.v.

En konsekvens af, at der ikke for de pågældende tjenestemænd kan fastsættes en højeste tjenestetid er, at de ikke er omfattet af de i tjenestetidscirkulærets §§ 17-20 anførte regler om overarbejde, jfr. cirkulærets § 21, afsnit a.

Efter indstilling fra tjenestetidsudvalget af 1958 blev visse tjenestemandskategorier, f.eks. overassistenter i told- og trafiketaterne, der ved lønreformen i 1958 var blevet klassificeret i 15. lønningsklasse, henført til reglerne om højeste tjenestetid, men bortset herfra og fra mindre redaktionelle ændringer er bestemmelsen i § 12 ikke blevet ændret siden de første generelle tjenestetidsbestemmelser for statens tjenestemænd, der blev udfærdiget af statsministeriet i oktober 1921 efter indstilling fra sparekommissionen af 21. februar 1921. Der henvises i denne forbindelse til sparekommissionens 1. betænkning, side 17, samt kommissionens forslag til almindelige regler for statens tjenestemænd om tjenestetid, ugentlig fridag og overarbejde, jfr. bilag 2 til kommissionens 1. betænkning.

Centralorganisationerne har i forbindelse med ændringen af tjenestetidscirkulæret som følge af arbejdstidsnedsættelsen fremsat forslag om, dels at tjenestemænd i lønrammerne 20-23 og tjenestemænd i administrationskontorer i lønramme 1-23 bliver omfattet af reglerne om højeste tjenestetid, dels at bestemmelsen i § 12, stk. 2, sidste sætning, ophæves. Vedrørende de enkelte forslag skal følgende bemærkes:

1. Udvidelse af kredsen af tjenestemænd, som har højeste tjenestetid, til også at omfatte tjenestemænd uden for administrationskontorer i lønrammerne 20-23 inclusive.

Centralorganisationerne har til støtte for det nu fremsatte forslag anført, at der til lønrammerne 20-23 inclusive er henført tjenestemænd, hvis arbejdsmæssige vilkår ud fra tjenestetidsmæssige betragtninger ikke adskiller sig fra de forhold, der på tilsvarende område gør sig gældende for tjenestemænd i lønrammerne 1-19. Endvidere er det anført, at der visse steder allerede ydes overarbejdspenge til tjenestemænd i de pågældende lønrammer.

Udvalget skal vedrørende det fremsatte forslag bemærke:

I forbindelse med de i tjenestetidsudvalget af 1958 stedfundne overvejelser om ændring i de da gældende regler om overarbejdsbetaling opnåedes der bl.a. enighed om, at visse tjeneste-

mænd i 15. lønningsklasse, der hidtil ikke havde været omfattet af reglerne om højeste tjenestetid, med virkning fra 1. oktober 1960 blev henført under disse regler. Et af centralorganisationerne fremsat forslag om, at tjenestemænd, der ikke var ansat i egentlige chefstillinger, blev omfattet af reglerne om højeste tjenestetid, fandt udvalget derimod ikke anledning til at anbefale. Der henvises herom til udvalgets betænkning nr. 276-1961, side 14.

I tiden siden 1960 er en række stillinger, der i 1960 var klassificeret i 15. lønningsklasse, blevet omklassificeret på de årlige normeringslove til 18. lønningsklasse som følge af, at der til stillingen blev henlagt mere kvalificeret arbejde.

Ved tjenestemandreformen blev stillingerne i hidtidige 18. lønningsklasse normalt henført til lønrammerne 20-23 inklusive. Som følge heraf er der i dag i de pågældende lønrammer ansat et antal tjenestemænd, som beklæder stillinger, der ikke vil kunne karakteriseres enten som værende i det væsentligste af arbejdsledermæssig karakter eller som en chefstilling. Tjenestemænd, der er ansat i sådanne stillinger, vil normalt være tjenstgørende under samme tjenestevilkår som tjenestemænd, der er klassificeret i lønrammerne 1-19 og er undergivet reglerne om højeste tjenestetid med den heraf følgende adgang til at oppebære overarbejdspenge.

Endvidere er der mellem ministeriet for statens lønnings- og pensionsvæsen og statstjenestemændenes centralorganisation II indgået aftale om, at en siden 1946 gældende ordning, hvorefter der til kontrollører m.fl. ved statsbanerne, post- og telegrafvæsenet, toldvæsenet og luftfartsvæsenet under visse betingelser og på nærmere angivne tjenestesteder kan ydes overarbejdspenge og godtgørelse for mistede fridage, uanset at de pågældende er klassificeret i lønrammerne 20-23 inklusive, opretholdes også efter gennemførelsen af tjenestemandreformen i 1969.

Det fremsatte forslag vil således kun berøre et mindre antal tjenestemænd, og efter de for udvalget foreliggende oplysninger vil merudgiften andrage ca. 50.000 kr.. årlig.

Af de anførte grunde skal udvalget herefter indstille, at tjenestemænd uden for administrationskontorer, der er klassificeret i lønrammerne 20-23, henføres under reglerne om højeste tjenestetid under forudsætning af, at deres tjeneste er af en sådan karakter, at den ikke unddrager sig kontrol.

2. Henførelse af tjenestemænd i administrationskontorer i lønrammerne 1-2 3 inklusive under reglerne om højeste tjenestetid.

a) I henhold til tjenestetidscirkulærets § 12, punkt b, er tjenestemænd i administrationskontorer ikke omfattet af reglerne om højeste tjenestetid. Af statstjenestemændenes centralorganisation II er der fremsat forslag om, at denne bestemmelse ændres, således at tjenestemænd i administrationskontorer i lønramme 1-2 3 inddrages under reglerne om højeste tjenestetid. Som begrundelse herfor er anført, at tjenestemænd i administrationskontorer i de nævnte lønrammer med hensyn til kontrol med arbejdstidens overholdelse og udnyttelse er stillet på samme måde, som gælder for tjenestemænd i driftskontorer med stort set tilsvarende arbejdsopgaver. Endvidere er det anført, at der i administrationskontorer ydes overarbejdspenge til overenskomstansat personale med tilsvarende arbejdsopgaver og arbejdsvilkår som tjenestemændene.

Udvalget skal hertil bemærke, at selv om tjenestemænd i administrationskontorer ikke har været omfattet af reglerne om højeste tjenestetid i tjenestetidscirkulæret, har der alligevel været fastsat visse regler om arbejdstidens længde.

I henhold til § 3 i lov nr. 5 (lovtidende B) af 7. juni 1958 om normering og klassificering af statstjenestemandsstillinger har den normale arbejdstid for personalet i samtlige ministerielle kontorer gennemsnitlig andraget 7 timer daglig, hvortil kommer arbejdsforøgelser af tilfældig karakter. Bestemmelsen i normerings- og klassificeringslovens § 3, afsnit 1, er imidlertid nu ophævet, jfr. ministeriet for statens lønnings- og pensionsvæsens bekendtgørelse nr. 106 af 17. marts 1970, men der er ikke som følge heraf sket ændring af de pågældende tjenestemænds arbejdstid, jfr. økonomiministeriets bekendtgørelse nr. 135 af 26. april 1967. For tjenestemænd i administrationskontorer uden for de ministerielle kontorer er der ikke nogen bestemmelse, der fastlægger arbejdstidens længde, men i praksis følges her samme regler som for personale i de ministerielle kontorer.

Som en konsekvens af, at der ikke for tjenestemænd i administrationskontorer er fastsat en højeste tjenestetid, kan der ikke ydes overarbejdspenge efter de for tjenestemænd med en højeste tjenestetid gældende regler. Såfremt det midlertidigt har været nødvendigt at pålægge de pågældende tjenestemænd et arbejde ud over det normale, og dette merarbejde har været kontrollabelt

og af stirre omfang, er der mulighed for at yde de pågældende en godtgørelse i form af enten erstatningsfrihed eller vederlag én gang for alle.

Når personalet i administrationskontorer ikke hidtil har været omfattet af reglerne om højeste tjenestetid, skyldes det bl.a., at der for de pågældende tjenestemaend gjaldt en kortere arbejdstid, end der var gældende for tjenestemænd, der var henført under reglerne om højeste tjenestetid, idet arbejdstiden i administrationskontorer gennemsnitlig androg 42 timer ugentlig, medens arbejdstiden for tjenestemænd med en højeste tjenestetid var længere end gennemsnitlig 42 timer ugentlig. Som følge af den foran foreslåede nedsættelse af arbejdstiden for tjenestemænd, der er omfattet af reglerne om højeste tjenestetid, svarende til nedsættelsen på det private arbejdsmarked pr. september 1970, vil den gennemsnitlige ugentlige arbejdstid andrage 41 3/4 time for tjenestemænd, der er omfattet af reglerne om højeste tjenestetid. Udvalget har overvejet, om arbejdet i administrationskontorer er af en sådan karakter, at det ikke i almindelighed vil være muligt at føre kontrol med arbejds effektiviteten. Imidlertid er udvalget af den opfattelse, at de for det pågældende personale gældende arbejdsmæssige forhold ikke taler imod at lade personalet få adgang til sædvanlig overarbejdsbetaling efter samme regler som for andre tjenestemænd i lønramme 1-23 inclusive. For det på overenskomstvilkår ansatte personale har det vist sig muligt at administrere en ordening, hvorefter der kan udbetales overarbejds penge, når arbejdstiden overskrides, og på tilsvarende måde må man efter udvalgets opfattelse kunne føre kontrol med, at der ikke for det tjenestemandsansatte personale i lønrammerne 1-23 bliver tale om overarbejde, medmindre tjenstlige forhold tilsiger dette.

Udvalget indstiller herefter, at forslaget imødekommes, hvorved bemærkes, at de tjenestemænd, hvis normale tjeneste underdrager sig kontrol, fortsat ikke vil være omfattet af reglerne om højeste tjenestetid.

Efter de for udvalget foreliggende oplysninger må det antages, at gennemførelse af det af centralorganisationen fremsatte forslag vil medføre en merudgift på ca. 250.000 kr. årlig.

b) Vedrørende arbejdstidens længde fer personale i administrationskontorer samt vedrørende placeringen af kontortiden gør der sig særlige forhold gældende, idet der i forbindelse med indførelse af weekend i centraladministrationen fandt en sådan om-

lægning sted af kontortiden, at denne set over en periode på 2 uger androg 83 timer ugentlig, men således at personalet ikke havde adgang til at holde spisepause om lørdagen, jfr. statsministeriets bekendtgørelse nr. 134 af 13. maj 1961 om tjenesten i de ministerielle kontorer undtagen udenrigsministeriet. Herefter var kontortiden mandag til fredag inclusive fra kl. 9.00 - 17.00, lørdage fra kl. 9.00 - 12.00 uden frokostpause, dog således at hveranden lørdag var fridag. Ved senere stedfundne ændringer i kontortidens placering, jfr. senest økonomiministeriets bekendtgørelse nr. 135 af 26. april 1967, har man omlagt kontortiden, således at den fortsat udgør gennemsnitlig 41 1/2 time ugentlig. Tilsvarende ordninger er gennemført i en række administrationskontorer uden for centraladministrationen. Ved den foran anførte indstilling om at henføre tjenestemænd i lønramme 1-23 inclusive i administrationskontorer under reglerne om højeste tjenestetid har udvalget ikke fundet, at der bør ske nogen ændring i længden af den hidtil gældende faktiske arbejdstid.

Udvalget har i tilslutning hertil nærmere overvejet arbejdstidens fordeling på de enkelte af ugens dage. Efter den gældende ordning er der indført fuld lørdagslukning af de ministerielle kontorer i perioden 10. maj til 10. september, medens personalet i den øvrige del af året har fri hveranden lørdag. Efter de indvundne erfaringer og de for udvalget foreliggende oplysninger må det antages, at en ordning, hvorefter der indføres fuld lørdagslukning hele året, ikke vil medføre ulemper, hverken i forhold til administrationens arbejde for regeringen eller i forhold til offentligheden. I enkelte ministerier samt i en række administrationskontorer uden for centraladministrationen har der gennem længere tid allerede været praktiseret lørdagslukning hele året.

Udvalget skal på den nævnte baggrund samt af rekrutteringsmæssige hensyn foreslå, at der, medmindre særlige tjenstlige forhold taler afgørende imod, indføres lørdagslukning hele året i centraladministrationen og på andre administrationskontorer, således at arbejdstiden fordeles på ugens 5 første hverdage. Udvalget skal endvidere udtale, at reglerne om arbejdstidens placering forudsættes fastsat lokalt efter forhandling med pågældende forhandling sberettigede personaleorganisationer.

3. Specielt vedrørende tjenestetidsforholdene m.v. for tjenestemænd i lønramme 24 og højere lønrammer.

Den i tjenestetidscirkulæret af 22. maj 1968 i § 1 fastsatte højeste tjenestetid er alene gældende for tjenestemænd i 1. - 19. lønramme, idet der dog herfra er undtaget tjenestemænd i administrationskontorer samt tjenestemænd, hvis normale tjeneste unddrager sig kontrol, jfr. tjenestetidscirkulærets § 12, stk. 1, samt det foran side 22 anførte.

Det er ved tjenestetidscirkulærets § 12, stk. 2, fastsat, at normeringen af antallet af de tjenestemænd, for hvem der efter tjenestetidscirkulærets bestemmelser ikke gælder en højeste tjenestetid, bør foregå ud fra det synspunkt, at det krav, der stilles til deres arbejde, er af nogenlunde samme omfang som for andre tjenestemænds vedkommende, medmindre der er tale om tjenestemænd i egentlige chefstillinger, dommere, læger, tjenestemænd ved videnskabeligt arbejde m.v.

Ved gennemførelsen af de af udvalget under pkt. 1 og 2 omtalte forslag om, at tjenestemænd, herunder tjenestemænd i administrationskontorer, i lønramme 1-23 inclusive henføres under reglerne om højeste tjenestetid, vil alene tjenestemænd i 24. og højere lønramme samt tjenestemænd i lønrammerne 1-23, hvis normale tjeneste unddrager sig kontrol, være undtaget fra reglerne om højeste tjenestetid.

Centralorganisationerne har som anført foran side 23 fremsat forslag om, at bestemmelsen i tjenestetidscirkulærets § 12, stk. 2, sidste sætning, ophæves.

Som begrundelse for dette forslag bar centralorganisationerne anført, at bestemmelsen - uanset den angivne retningslinie for normering af tjenestemandstillinger, der ikke er nogen bindende forskrift - giver mulighed for at pålægge de pågældende tjenestemænd arbejdsbyrder, der ligger væsentligt udover, hvad der kræves af tjenestemænd, for hvem der er fastsat en højeste tjenestetid, uden at der ydes dem nogen godtgørelse herfor. Dette gælder ikke mindst de højere placerede tjenestemænd og navnlig de i § 12, stk. 2, sidste sætning, nævnte tjenestemænd, for hvilke den gældende bestemmelse efter centralorganisationernes opfattelse er en medvirkende årsag til de meget betydelige arbejdsbyrder, der ofte pålægges disse tjenestemænd, hvorved deres arbejdstid i adskillige tilfælde kommer til at ligge væsentligt over den ved

tjenestetidscirkulæret fastsatte højeste tjenestetid. Centralorganisationerne finder dette forhold urimeligt og ønsker, at der i hvert fald ikke i de almindelige tjenestetidsregler indeholdes bestemmelser, der kan tages som udtryk for, at der mere varigt kan pålægges visse tjenestemænd arbejdsbyrder af et omfang, som overstiger, hvad der gælder for tjenestemænd i almindelighed, uden at der ydes godtgørelse herfor.

I den af tjenestemandskommissionen af 1965 afgivne 1. delbetænkning, side 29, er om omfanget af tjenestepligten for tjenestemænd i højere placerede stillinger udtalt følgende:

"For store stillingsgruppers vedkommende er det muligt at afgrænse omfanget af tjenestepligterne også i tidsmæssig henseende, og overskridelser må derfor betales efter aftalte overarbejdsstatser. For andre stillinger er en tilsvarende afgrænsning ikke mulig. Det vil bl.a. gælde for en del højere placerede stillinger, hvor kun indholdet af tjenestepligterne, men ikke omfanget kan angives. Ved den lønmæssige placering af sådanne stillinger må anlægges det synspunkt, at tjenestemanden stiller sin fulde arbejdskraft til rådighed for staten i den pågældende stilling, uden at en fiksering af arbejdstiden kan eller bør finde sted. Den enkeltes arbejdsevne vil her i særlig grad blive bestemmende for, hvor lang tid der medgår til udførelsen af de til stillingen henlagte opgaver."

Der er i udvalget enighed om, at der for tjenestemænd i lønmæssigt højere placerede stillinger i overensstemmelse med det af tjenestemandskommissionen anførte ikke bør fastsættes en bestemt tidsmæssig afgrænsning af tjenestepligterne, og at de pågældende derfor ikke bør være omfattede af reglerne om en højeste tjenestetid. Udvalget har som anført foran under pkt. 2 og 3 ment, at der kun bør gælde en højeste tjenestetid for tjenestemænd i lønrammerne 1-23 inclusive.

Efter udvalgets opfattelse kan dette dog ikke indebære, at der kan pålægges tjenestemænd i 24. og højere lønrammer - og heller ikke tjenestemænd i lønrammerne 1-23, der er undtaget fra reglerne om højeste tjenestetid - en arbejdsbyrde, der gennem længere tid væsentligt overstiger, hvad der påhviler tjenestemænd med en højeste tjenestetid, uden at der ydes dem godtgørelse herfor. For en stor del af tjenestemandene i 24. og højere lønrammer adskiller arbejdsvilkårene sig ikke på afgørende måde fra de vilkår, der arbejdsmæssigt gælder for tjenestemænd i lavere lønrammer, og udvalget finder, at normeringen af stillinger inden for disse kategorier fortsat bør ske ud fra det synspunkt, at det krav, der stilles til deres arbejde, er af nogenlunde samme omfang som for andre

tjenestemænds vedkommende. Såfremt det måtte blive nødvendigt gennem en periode at pålægge disse tjenestemænd et merarbejde af større omfang, bør der herfor ydes dem en særlig aftalt godtgørelse i form af enten fritid eller betaling.

Hvad angår tjenestemænd i egentlige chefstillinger og dermed ligestillede, jfr. tjenestetidscirkulærets § 12, stk. 2 in fine, må der under hensyn til disse stillingers karakter og lønmæssige placering i overensstemmelse med tjenestemandskommissionens synspunkter kunne stilles større krav med hensyn til arbejdsbyrdens omfang end for andre tjenestemænd. Dette kan efter udvalgets opfattelse dog ikke være ensbetydende med, at der kan pålægges disse tjenestemænd ubegrænsede arbejdsbyrder uden særlig godtgørelse, men alene, at de pågældende må affinde sig med, at arbejdsbyrden og dermed de tidsmæssige krav til dem vil kunne variere stærkt, og at de normale arbejdstidsregler derfor ikke er anvendelige. Selv væsentlige kortvarige merbelastninger vil derfor ikke kunne motivere krav om godtgørelse, når blot arbejdsbyrden taget over længere tid ikke overskrider, hvad der med rimelighed kan forventes afviklet inden for den for andre tjenestemænd fastsatte normale arbejdstid. Hvis det imidlertid må erkendes, at der påhviler tjenestemanden en ekstraordinært stor arbejdsbyrde, der må anses for værende af varig karakter, finder udvalget, at det bør tilstræbes at skaffe den pågældende en lettelse i arbejdsbyrden. Hvor dette af organisatoriske og lignende hensyn ikke vil være muligt ved normering af yderligere stillinger på tilsvarende niveau, bør den fornødne aflastning søges tilvejebragt ved omlægning af arbejdet, således at en del af dette overdrages til andre tjenestemænd, og om fornødent ved stillingsnormering på lavere niveau. Såfremt det alligevel måtte blive nødvendigt mere varigt at pålægge en tjenestemand af den her omtalte kategori en arbejdsbyrde af ekstraordinært stort omfang, finder udvalget, at den fornødne kompensation herfor bør ydes gennem den aftalte løn.

I tilfælde, hvor der midlertidigt måtte blive pålagt en af de heromhandlede tjenestemænd en arbejdsbyrde, der væsentligt overstiger, hvad der påhviler tjenestemænd i almindelighed, og hvor det ikke drejer sig om en ganske kortvarig periode, finder udvalget, at der herfor bør ydes den pågældende en særlig aftalt godtgørelse i form af fritid eller betaling.

Udvalget skal herefter indstille, at bestemmelsen i det gældende tjenestetidscirkulære, § 12, stk. 2, bortfalder, og at der

med hensyn til arbejdsbyrden for og godtgørelse for merarbejde til de tjenestemænd, som ikke er omfattet af reglerne om højeste tjenestetid, forholdes som foran anført.

C. Vedrørende andre bestemmelser i cirkulæret af tjenestetidsmæssig karakter.

1. Delt tjeneste.

a. I henhold til tjenestetidscirkulærets § 9, stk. 1, 2. punktum, må tjenesten inden for døgnet ikke falde i mere end 3 dele, dog at der, når tjenstlige grunde gør det påkrævet, kan tilrettelægges 4-delt tjeneste ved kørsel på sidebaner samt - på enkelte ugedage - på tjenestesteder af mindre betydning, hvor personalet har bopæl i nærheden af tjenestestedet, alt under forudsætning af, at det i betragtning kommende personale eller - når flere går i tur sammen - mindst halvdelen af de pågældende giver tilslutning hertil. Endvidere er det i § 9, stk. 2, udtalt, at en delt tjeneste ikke må tilrettelægges således, at den strækker sig ud over 12 timer regnet fra første tjenesteafsnits begyndelse til sidste tjenesteafsnits afslutning, medmindre personalet er enig heri.

I henhold til lønnings- og pensionsloven af 1958, § 100, stk. 2, der er opretholdt ved ministeriet for statens lønnings- og pensionsvæsens bekendtgørelse nr. 490 af 24. oktober 1969, kan der ydes en særlig godtgørelse for tjeneste, der inden for døgnet falder i mere end 3 dele, samt for delt tjeneste, der strækker sig ud over 12 timer regnet fra første tjenesteafsnits begyndelse til sidste tjenesteafsnits afslutning. Denne godtgørelse andrager pr. 1. april 1970 2,64 kr., såfremt tjenesten inden for døgnet falder i mere end 3 dele, medens godtgørelsen for delt tjeneste, der strækker sig ud over 12 timer, andrager 1,25 kr. pr. time.

Centralorganisationerne har fremsat forslag om, at adgangen til at tilrettelægge 4-delt tjeneste ophæves, samt at der for tjeneste, der inden for døgnet falder i mere end 2 dele, ydes samme godtgørelse, som hidtil har været ydet for tjeneste, der falder i mere end 3 dele. Endvidere har centralorganisationerne fremsat forslag om, at den maksimale længde af en delt tjeneste nedsættes fra 12 til 11 timer.

Forslaget om ophævelse af adgangen til at etablere 4-delte tjenester er begrundet med, at den frihed, som tjenestemanden får

mellem de enkelte tjenesteafsnit, som regel er uden særlig værdi for ham, samt at en sådan spredning af tjenesten over det meste af døgnet vil gøre tjenestetidsnormen illusorisk. Endvidere er det anført, at det forhold, at en tjeneste er mere end 2-delt, i sig selv påfører tjenestemanden en sådan ulempe, at det alle forhold taget i betragtning forekommer rimeligt at yde en særlig godtgørelse herfor. Vedrørende nedsættelse af den maksimale længde af en delt tjeneste er det af centralorganisationerne anført, at det må anses for rimeligt, at sådan nedsættelse sker i takt med den almindelige nedsættelse af den gennemsnitlige ugentlige arbejdstid.

Der har under drøftelserne i udvalget været enighed om, at det - selv når henses til, at det i betragtning kommende personale, eller når flere går i tur sammen mindst halvdelen af de pågældende, giver tilslutning hertil - må betegnes som værende en så væsentlig gene for tjenestemanden, at der kan etableres 4-delte tjenester, at en sådan tilrettelæggelse ikke mere bør være mulig. Efter de for udvalget foreliggende oplysninger drejer det sig hovedsagelig om statsbanerne og post- og telegrafvæsenet. De to etaters repræsentanter i udvalget har for deres vedkommende kunnet tilslutte sig forslaget om ophævelse af adgangen til at etablere 4-delt tjeneste, ligesom man af de foran anførte grunde har kunnet tilslutte sig ydelsen af en særlig godtgørelse for tjenester, der er mere end 2-delte.

Vedrørende forslaget om nedsættelse af den maksimale længde af en delt tjeneste fra 12 til 11 timer regnet fra første tjenesteafsnits begyndelse til sidste afsnits afslutning bemærkes, at tilrettelæggelse af delt tjeneste af en vis længde fortsat på mange tjenestesteder vil være påkrævet af hensyn til en ud fra økonomiske hensyn rimelig afvikling af tjenesten. Det kan i denne forbindelse også anføres, at der med hjemmel i tjenestetidscirkulærets § 10 i flere styrelser er indført den regel, at den længste tjenestetid på en enkelt dag á 24 timer normalt ikke må overskride 12 timer. En nedsættelse til maksimalt 11 timer af delte tjenester forekommer under hensyn hertil ikke rimelig, og når endvidere henses til, at nedsættelse af den gennemsnitlige månedlige arbejdstid heller ikke i alle tilfælde har medført en ændring af længden af tjenesten den enkelte dag, idet tjenestetidsnedsættelserne er givet i form af et antal arbejdsfrie dage, synes den af centralorganisationerne fremsatte motivering for det fremsatte forslag ikke at være af så tungtvejende karakter, at den begrundet en ændring som foreslået.

Merudgiften ved forslagetets gennemførelse må på grundlag af de fra styrelserne indhentede oplysninger antages at udgøre knap 1 mill. kr. årlig. Af de foran anførte grunde har udvalget ikke ment at kunne anbefale centralorganisationernes forslag til ændring af den generelle bestemmelse om den maksimale længde af en delt tjeneste.

Udvalget skal herefter indstille, at bestemmelsen i tjenestetidscirkulærets § 9, stk. 1, 2. punktum, om delt tjeneste ændres således, at tjenesten inden for døgnet ikke må falde i mere end 3 dele. Endvidere skal udvalget indstille, at såfremt en tjeneste tilrettelægges således, at der forekommer to tjenestefri ophold, der ikke medregnes i tjenestetidsopgørelsen, ydes der en særlig godtgørelse. Udvalget skal samtidig indstille, at denne godtgørelse fastsættes svarende til den gældende godtgørelse for 4-delt tjeneste.

Merudgiften ved disse forslag er anslået at andrage ca. 150.000 kr. årlig.

b. Ifølge det gældende tjenestetidscirkulæres § 9, stk. 2, kan der for søfartspersonale fastsættes særlige regler om den længste varighed af en delt tjeneste i pågældende styrelses specielle tjenestetidsbestemmelser.

Da det under hensyn til de særlige arbejdsvilkår for søfartspersonale i visse tilfælde kan være mindre hensigtsmæssigt, om bestemmelserne om delt tjeneste skulle bringes i anvendelse på dette personale, foreslår udvalget, at der i det hele kan aftales særlige regler om delt tjeneste for søfartspersonale i de pågældende styrelses særlige tjenestetidsbestemmelser, når tjenestens karakter gør det påkrævet.

2. Rejsetid.

I henhold til tjenestetidscirkulærets § 7 medregnes ved tjeneste uden for hjemstedet halvdelen af rejsetiden til og fra arbejdsstedet som tjenestetid, dog ikke for rejse til og fra et sted, hvor pågældende er udstationeret til tjeneste over 7 dage. For det tekniske og det kørende personale i trafiketaterne samt for andet i nævnte etater eller andre styrelser ansat personale, for hvis vedkommende forholdene i særlig grad taler derfor, kan der i henhold til tjenestetidscirkulærets § 7, stk. 2, ved udformningen af de specielle tjenestetidsregler for de pågældende

styrelsesgrene fastsættes andre regler for beregning af rejsetiden, således at denne under særlige omstændigheder kan medregnes fuldt ud.

Ved beregning af rejsetid såvel efter ovennævnte regler som i enkeltstående tilfælde, hvor der ikke er fastsat særlige bestemmelser om beregning af rejsetiden, er der opstået tvivl om, hvorledes rejsetiden bør beregnes i tilfælde af, at der stilles soveplads (f.eks. kahyt eller sovevognsplads) til rådighed for tjenestemanden. Udvalget, har på denne baggrund nærmere overvejet, hvorvidt der i sådanne tilfælde skal ske fravigelse af de almindelige regler, og har herunder været opmærksom på det mindre rimelige i, at den tid, hvori man sover i kahyt eller sovevogn, medregnes i tjenestetidsopgørelsen. Udvalget skal derfor indstille, at der som nyt punktum til § 7, stk. 1, optages sålydende bestemmelse:

"Rejsetid mellem kl. 22 og kl. 8 medregnes ikke som tjenestetid, såfremt der er stillet soveplads til rådighed for tjenestemanden."

For så vidt angår den særlige bestemmelse i tjenestetids-cirkulærets § 7, stk. 2, skal udvalget indstille, at bestemmelsen udgår af de generelle tjenestetidsregler, da den må anses for overflødig, idet udvalget forudsætter, at de generelle regler såvel for så vidt angår rejsetid som for så vidt angår andre særlige forhold af tjenestetidsmæssig karakter kan suppleres med specielle for den enkelte styrelse fastsatte regler ved aftale mellem den enkelte styrelse og vedkommende forhandlingsberettigede tjenestemandorganisation i overensstemmelse med de for indgåelse af aftaler om ansættelsesvilkår almindeligt gældende regler. I denne forbindelse bemærkes, at der ikke herved er tilsigtet en ændring i de allerede gældende specielle bestemmelser, der måtte være fastsat vedrørende beregning af rejsetid.

3. Arbejdsfri ophold.

I tjenestetids-cirkulærets § 7, stk. 3, er der optaget en særlig bestemmelse om beregning af tjenestetiden i tilfælde af arbejdsfri ophold uden for hjemstedet for lokomotivpersonale med tjeneste på damplokomotiver.

Under hensyn til, at tjeneste på damplokomotiver ikke mere forekommer, skal udvalget indstille, at den særlige for lokomotivpersonale fastsatte bestemmelse om beregning af arbejdsfri ophold uden for hjemstedet ophæves.

4. Rådighedstjeneste.

I tjenestetidscirkulærets § 8 er det fastsat, at når personalet i en del af tjenestetiden må opholde sig på tjenestestedet for at være til rådighed, medregnes kun 3/4 af rådighedstiden som tjeneste. Tilsvarende tjeneste i hjemmet medregnes med 1/3.

Bestemmelser om medregning i tjenestetiden af rådighedstjeneste på tjenestestedet eller i hjemmet har været optaget i tjenestetidscirkulæret, siden det første generelle tjenestetidscirkulære for statens tjenestemænd blev udarbejdet i 1921. Imidlertid har der været fast praksis for, at rådighedstjeneste såvel i hjemmet som på tjenestestedet kunne holdes uden for tjenestetidsopgørelsen, mod at der til gengæld blev ydet de tjenestemænd, der havde en sådan rådighedstjeneste, et honorar. Disse rådighedshonorarer har med mellemrum været taget op til revision under henvisning til ændringer i de almindelige tjenestetidsregler og i satserne for overarbejdspenge, godtgørelse for mistede fridage og andre særlige ydelser. Ved gennemgangen af rådighedshonorarerne i 1963 overvejede man spørgsmålet om eventuel ophævelse af disse honorarer, mod at der blev ydet tjenestemanden betaling efter de i almindelighed gældende regler for særlige ydelser. En del honorarer blev herved ophævet, men der var fortsat sådanne rådighedstjenester, hvor anvendelse af de almindelige tjenestetidsregler ville medføre mindre rimelige resultater, når henses til, at der ved rådighedstjeneste ofte er tale om et mindre indgreb i tjenestemandens frihed, især ved tjeneste i hjemmet. Honorarerne for sådanne rådighedstjenester blev derfor opretholdt. Disse rådighedshonorarer er ophævet fra 1. april 1970, men i henhold til aftale af 13. marts 1970 mellem lønnings- og pensionsministeren og tjenestemandenes centralorganisationer ydes der et rådighedstillæg af samme størrelse.

Udvalget har overvejet, om det vil være hensigtsmæssigt at fastsætte mere detaljerede regler for beregning af tjenestetiden ved forskellige former for rådighedstjeneste, idet udvalget er af den opfattelse, at det må anses for mindre byrdefuldt at have rådighedstjeneste - hvad enten det er på tjenestestedet eller i hjemmet - hvorunder man kan lægge sig til at sove, end hvor dette ikke er tilfældet, ligesom ulempen ved rådighedstjeneste i hjemmet er afhængig af, om det er pålagt tjenestemanden at holde sig i beredskab i hjemmet, eller om hjemmet kan forlades, når blot styrelsen ved, hvor tjenestemanden kan træffes. Udvalget har imidlertid

ikke fundet grundlag for at indstille, at de nugældende regler ændres, men der er i udvalget enighed om, at der forekommer tilfælde, hvor det ikke kan anses for rimeligt, at de gældende regler direkte bringes til anvendelse, hverken for så vidt angår reglerne for rådighedstjenestens medregning i tjenestetiden eller for så vidt angår de i § 10 anførte beskyttelsesregler om tjenestetidens længde den enkelte dag og hviletiden mellem to døgn's hovedarbejder. Det drejer sig især om rådighedstjenester, der udføres om aftenen og om natten, hvorunder personalet kan lægge sig til at sove. Udvalget forudsætter, at sådanne rådighedstjenester fortsat holdes uden for tjenestetidsopgørelserne, således at der i stedet kan aftales et vederlag for de pågældende tjenester.

Udvalget indstiller i overensstemmelse hermed, at der i de generelle tjenestetidsregler optages en bestemmelse om, at reglerne om beregning af rådighedstjeneste kan fraviges, når rådighedstjenestens karakter gør det mindre rimeligt at bringe reglerne i anvendelse.

D. Vedrørende bestemmelserne om fridage i tjenestetidscirkulæret.

1. Udvidelse af omfanget af frihed på søn- og helligdage.

Ifølge tjenestetidscirkulærets § 13, stk. 4, skal tjenestemændene i det omfang, det er muligt, i løbet af hvert finansår, i hvilket de har forrettet tjeneste hele året, så vidt muligt have mindst 22 dages frihed på søn- og helligdage, hvorved forstås frihed mellem kl. 2 den pågældende helligdag og kl. 5 næste dag. Endvidere er der givet regler om godtgørelse, såfremt dette mindste antal søn- og helligdagsfriheder ikke er ydet, samt om beregningen af mindsteantallet i tilfælde af ansættelse i finansårets løb, sygdom og ferie. Såfremt en tjenestemand ikke i løbet af et finansår får den ham tilkommende helligdagsfrihed, ydes der ham i det følgende finansår et antal særlige feriedage.

Af centralorganisationerne er det foreslået, at mindsteantallet af helligdagsfriheder forhøjes fra 22 til 36 med bibeholdelse af den hidtidige regel for beregning af ekstra feriedage som godtgørelse for manglende helligdagsfrihed.

Som begrundelse herfor er anført, at det i stadig stigende grad af tjenestemændene og deres familier betragtes som en ulempe, såfremt fridagene ikke kan gives på søn- og helligdage. Dette

skyldes til en vis grad, at tjenestemændenes ægtefæller i stigende grad har erhvervsarbejde, der som altovervejende hovedregel er tilrettelagt således, at søn- og helligdage er fridage. En tjenestemand, hvis tjeneste er tilrettelagt på en sådan måde, at den hyppigt falder på søn- og helligdage, vil som følge heraf ikke have mulighed for at holde fridag sammen med sin familie i samme omfang, som hvor søndag er fridag for begge ægtefæller. Endvidere er det anført, at kun visse styrelser er afskåret fra at tilrettelægge tjenesten på en sådan måde, at den altovervejende del af de årlige fridage gives på søn- og helligdage, hvorfor byrden ikke falder generelt på alle tjenestemænd. Ulempen ved dette forhold kan derfor ikke siges at være kompenseret gennem de i almindelighed gældende regler om løn- og andre ansættelsesvilkår for statens tjenestemænd.

I anledning af det af centralorganisationerne fremsatte forslag om forhøjelse fra 22 til 36 af antallet af friheder, der skal falde på søn- og helligdage, skal udvalget bemærke, at bestemmelsen om mindsteantallet af helligdagsfriheder har været gældende i en meget lang årrække inden for visse styrelser og blev indført som generel regel ved bekendtgørelse af 23. september 1949 angående de for statens tjenestemænd gældende arbejdstidsregler m.m. De gældende regler inden for de store etater er således fastsat på et tidspunkt, da tjenestemændene ikke havde adgang til mere end 52 fridage årlig svarende til 1 fridag pr. søndag. Siden er forhøjelsen af fridagsantallet med et til helligdage uden for søndage ("de skæve helligdage") svarende antal dage kommet til, hvilket taler for en forøgelse af mindsteantallet af helligdagsfriheder.

Ved vurderingen af, hvor stor en sådan forøgelse tør være, må man efter udvalgets opfattelse tage hensyn til, at det påhviler staten at varetage en række opgaver, der gør det nødvendigt at pålægge personalet søn- og helligdagstjeneste i langt videre omfang end normalt forekommende i det private erhverv, f.eks. ved statsbanerne, post- og telegrafvæsenet, politiet, hospitalsvæsenet m.v. Søn- og helligdagstjeneste har derfor ikke i staten samme undtagelsens karakter som uden for statsområdet i almindelighed, hvilket de personer, der søger ind i statens tjeneste, er bekendt med og forberedt på. Hertil kommer, at der for tjeneste på søn- og helligdage ydes en særlig pengegodtgørelse, således at der herigennem ydes tjenestemænd, der forretter tjeneste på disse dage, en godtgørelse for denne tjeneste. Det må imidlertid efter udvalgets

opfattelse erkendes, at den godtgørelse i form af ekstra frihed, som ydes til de tjenestemænd, der på grund af tjenestens særlige karakter kun kan få frihed på søn- og helligdage i stærkt begrænset omfang, er relativt beskedene, når henses til ulempen ved at skulle gøre tjeneste på hovedparten af årets søn- og helligdage. Under hensyn hertil samt til det forannævnte om forøgelse af fridagenes antal svarende til antallet af helligdage uden for søndage, vil udvalget finde det rimeligt, at der sker en vis forhøjelse af det foreskrevne mindste antal søn- og helligdagsfriheder, der skal falde på søn- og helligdage, og udvalget skal derfor foreslå, at antallet forhøjes fra 22 til 30. Efter de for udvalget foreliggende oplysninger vil gennemførelsen af dette forslag medføre en merudgift på ca. 12 mill. kr. årlig.

Udvalget har i forbindelse med det fremsatte forslag overvejet, om der bør ske ændring af de nugældende regler, hvorefter der ydes godtgørelse, såfremt der ikke gives det foreskrevne antal helligdagsfriheder. Efter disse regler ydes der en tjenestemand, der ikke i løbet af et finansår får den ham tilkommende helligdagsfrihed, et antal særlige feriedage i det kommende finansår, således at der for hver mistet helligdagsfrihed indtil 8 gives 1/2 feriedag med afrunding opad til hele feriedage og for hver yderligere mistet helligdagsfrihed 1 feriedag. Under hensyn til den af udvalget foreslåede forhøjelse af antallet af helligdagsfriheder fra 22 til 30 vil udvalget anse en forholdsmæssig tilsvarende forhøjelse af antallet af mistede helligdagsfriheder, der kun berettiger til 1/2 feriedag, for naturlig. Udvalget skal derfor indstille, at der for hver mistet helligdagsfrihed indtil 11 i stedet for som hidtil indtil 8 gives 1/2 feriedag med afrunding opad til hele feriedage og for hver yderligere mistet helligdagsfrihed 1 feriedag.

Som følge af den af udvalget foreslåede forhøjelse af antallet af helligdagsfriheder fra 22 til 30 vil det også være påkrævet at foretage visse ændringer i de gældende regler vedrørende antallet af helligdagsfriheder for tjenestemænd, der kun har været ansat i en del af året, samt for tjenestemænd, der har sygeperioder, hvori der falder søn- og helligdage. I henhold til tjenestetidscirculærets § 13, stk. 4, 2. punktum, nedsættes adgangen til helligdagsfriheder for tjenestemænd, der ansættes i løbet af finansåret, i forhold til tjenestetiden inden for finansåret, således at tallet 22 formindskes med 2 for hver måned. Denne be-

stemmelse foreslås ændret således, at der finder en nedsættelse sted med 3 for hver måned, hvor den pågældende ikke har været beskæftiget i statstjenesten. For så vidt angår opgørelsen af antallet af helligdagsfriheder i tilfælde, hvor søn- og helligdage indgår i tjenestemænds sygeperioder, gælder i dag den bestemmelse, at der for hver 14 sygedage i løbet af finansåret finder en nedsættelse sted af de 22 dage med 1 dag. Denne bestemmelse foreslås ændret således, at antallet af helligdagsfriheder nedsættes med 1 dag for hver 11 sygedage.

2. Udvidelse af længden af en helligdagsfrihed.

I henhold til tjenestetidscirkulærets § 13, stk. 4, 5. punktum, forstås ved helligdagsfrihed frihed mellem kl. 2 den pågældende helligdag og kl. 5 næste dag.

Centralorganisationerne har fremsat forslag om, at denne bestemmelse ændres således, at man ved helligdagsfrihed forstår frihed mellem kl. 22 dagen før helligdagen til kl. 8 dagen efter helligdagen.

Som begrundelse herfor er fremført, at der i bestemmelserne om fællesordningen for arbejde i holddrift, der er gældende på det private arbejdsmarked, er anført en definition på søn- og helligdagsdøgnet, hvorefter dette tidligst kan påbegyndes kl. 22 før pågældende søn- og helligdag og senest skal slutte kl. 8 efter pågældende søn- og helligdag.

I denne anledning skal udvalget bemærke, at nævnte bestemmelse i fællesordningen for holddrift tager sigte på at definere, hvad der forstås ved et søn- og helligdagsdøgn i relation til den godtgørelse, der skal ydes for arbejde i søn- og helligdagsdøgnet. Ved bedømmelse af bestemmelsen om helligdagsfrihed for statens tjenestemænd må man have i erindring, at selv om der ikke ydes den fornødne frihed inden for tiden kl. 2 den pågældende helligdag og kl. 5 dagen efter, er der ikke herved gjort noget indgreb i antallet af de tjenestemanden tilkommende fridage. Bestemmelsen om helligdagsfrihed tager alene sigte på spørgsmålet om, hvorvidt der er ydet tjenestemanden "helligdagsfrihed", hvoraf der skal falde mindst 22 i et finansår, jfr. foran under afsnit 1. Det fremsatte forslag vil være ensbetydende med, at længden af en helligdagsfrihed udstrækkes fra 27 timer til 34 timer, der skal falde i tiden kl. 22 før søn- og helligdagen til kl. 8 dagen efter søn- og

helligdagen. Gennemførelsen af dette forslag vil medføre vanskeligheder for en lang række styrelser med hensyn til tjenestetilrettelæggelsen, idet tjenesterne ofte er tilrettelagt således, at de slutter mellem kl. 21 og kl. 24 dagen før helligdagen og påbegyndes mellem kl. 5 og kl. 8 dagen efter helligdagen. Der vil derfor ved en eventuel imødekomelse af det fremsatte forslag i praksis forekomme tilfælde, hvor tjenestemanden har haft frihed for tjeneste i et sådant omfang, at han kan få en rimelig udnyttelse af helligdagen, uden at denne frihed udgør en helligdagsfrihed og altså kan medregnes ved opgørelse af det årlige antal helligdagsfrierheder. Udvalget har derfor ikke kunnet gå ind for forslaget.

På den anden side er udvalget af den opfattelse, at den nuværende periode fra kl. 2 den pågældende helligdag til kl. 5 næste dag eller i alt 27 timer kan medføre, at tjenestemænd, der afslutter tjenesten umiddelbart før kl. 2 på helligdagen, og som skal tiltræde tjenesten kl. 5 dagen efter helligdagen, ikke vil have mulighed for fuld udnyttelse af friheden på helligdagen. I denne forbindelse bemærkes, at disse bestemmelser i første række tager sigte på tjenestemænd, der ikke normalt vil have fri søn- og helligdage. Der er derfor i udvalget enighed om, at den nuværende minimumslængde af en søn- og helligdagsfrihed på 27 timer bør udstrækkes således, at der åbnes tjenestemanden mulighed for en rimelig udnyttelse af helligdagsfriheden, men at udvidelsen bør gives på en sådan måde, at styrelserne ikke påføres vanskeligheder ved tilrettelæggelsen af tjenesterne.

Udvalget skal derfor foreslå, at den nuværende bestemmelse om, at der "ved helligdagsfrihed forstås frihed mellem kl. 2 den pågældende helligdag og kl. 5 næste dag" ændres til, at der "ved helligdagsfrihed forstås frihed i mindst 32 timer inden for tidsrummet kl. 21 dagen før helligdagen og kl. 8 dagen efter helligdagen".

Under henvisning til, at længden af en fridag skal andrage 40 timer og under visse betingelser kan gå ned til 36 timer, jfr. tjenestetidscirkulærets § 14, samt til, at en helligdagsfrihed efter udvalgets forslag skal have en udstrækning på 32 timer, skal udvalget henstille, at der i videst muligt omfang søges gennemført en sådan tilrettelæggelse af den enkelte tjenestemand's tjeneste, at der ikke forekommer tilfælde, hvor der er ydet helligdagsfrihed, uden at der samtidig hermed er ydet tjenestemanden en fridag.

3. Tidspunktet for ændring af bestemmelserne om antallet af helligdagsfriheder og udvidelse af længden af disse friheder.

I henhold til de gældende bestemmelser finder opgørelsen af antallet af helligdagsfriheder sted for et finansår ad gangen. Der er imidlertid i udvalget enighed om, at det må anses for mere hensigtsmæssigt, at opgørelsesperioden følger kalenderåret fremfor finansåret, ligesom tilfældet er for optjening af ferie. Endvidere medfører en opgørelse over et kalenderår, at samtlige påskehelligdage altid vil falde inden for opgørelsesperioden. Ved at foretage opgørelsen efter udløbet af kalenderåret vil der også være større mulighed for, at eventuelle feriedage, der skal ydes som kompensation for manglende antal helligdagsfriheder, kan ydes i tilslutning til tjenestemandens ordinære ferie. Udvalget skal derfor indstille, at opgørelsen med virkning fra 1. januar 1971 følger kalenderåret.

For så vidt angår den under punkt 2 foreslåede udvidelse af længden af en helligdagsfrihed er der i udvalget enighed om, at dette forslag ligeledes først får virkning fra og med kalenderåret 1971, idet den foreslåede udvidelse ifølge sagens natur ikke har kunnet tages i betragtning ved tilrettelæggelse af tjenestestrukturerne, og en ændring af disse vil være administrativt vanskelig og i visse tilfælde medføre ulemper for tjenestemændene.

Under henvisning til, at det årlige antal helligdagsfriheder er foreslået forhøjet fra 22 til 30, er der i udvalget enighed om, at der for perioden 1. april - 31. december 1970 skal ydes 22 helligdagsfriheder. Når henses til, at den af udvalget foreslåede udvidelse af længden af en helligdagsfrihed først er foreslået gennemført fra 1. januar 1971, er der i udvalget opnået enighed om, at de af udvalget i øvrigt foreslåede ændringer i bestemmelserne om helligdagsfrihed ligeledes først gennemføres fra 1. januar 1971.

4. Redaktionelle ændringer i tjenestetidscirkulærets bestemmelser om fridage.

I tjenestetidscirkulærets § 13, stk. 2, er der hjemmel for at betragte de "skæve helligdage" som fridage. Imidlertid er der i stk. 2, sidste punktum, optaget en bestemmelse om, at dette ikke gælder for tjenestemænd, der har ret til ferie i mere end 18 arbejdsdage årlig i henhold til andre bestemmelser end § 3 i ministe-

riety for statens lønnings- og pensionsvæsen's cirkulære af 19. marts 1968 vedrørende de for statens tjenestemænd og aspiranter til tjenestemandstillinger gældende ferieregler. En tilsvarende bestemmelse er optaget i cirkulærets § 13, stk. 4, sidste punktum, hvorefter de ovenfor under punkt 1 omtalte bestemmelser om antallet af helligdagsfriheder ikke finder anvendelse på tjenestemænd, der har ret til ferie i mere end 18 arbejdsdage i henhold til andre bestemmelser end § 3 i feriecirkulæret.

Bestemmelsen herom blev indsat ved en ændring af tjenestetidscirkulæret i 1953 og var en følge af, at der til visse tjenestemandsgupper, specielt sygeplejersker, på dette tidspunkt ifølge praksis blev ydet ferie efter andre regler end fastsat i det i almindelighed gældende feriereglativ for statens tjenestemænd. Imidlertid følger de tjenestemandsansatte sygeplejersker nu samme ferieregler som andre tjenestemænd, og de anførte bestemmelser vil derfor kunne udgå.

E. Undtagelser fra tjenestetidsreglerne.

Som anført side 9 gælder de almindelige tjenestetidsregler ikke for statens lærerpersonale og finder heller ikke anvendelse på statens tjenestemandsansatte sygeplejerskepersonale. Udvalget forudsætter, at disse grupper fortsat ikke omfattes af de for statstjenestemænd i øvrigt gældende tjenestetidsregler.

Som ligeledes anført side 9 er de generelle tjenestetidsbestemmelser at betragte som et grundlæggende regelsæt, der kan være suppleret med særlige regler for tjenestemænd i de enkelte styrelser under hensyn til særlige tjenesteforhold i disse. Udvalget kan anbefale, at denne ordning opretholdes, således at der ikke blot kan fastsættes supplerende tjenestetidsbestemmelser, men tillige ske afvigelse fra de generelle bestemmelser, når de tjenstlige forhold er af særlig karakter, som f.eks. ved tjeneste til søs, eller når andre særlige forhold måtte tale derfor, hvilket eventuelt kan tænkes for tjenestemænd med tjeneste i Grønland. Sådanne supplerende eller afvigende bestemmelser må fastsættes ved særlig aftale indgået mellem vedkommende administration og den eller de forhandlingsberettigede tjenestemandsgorganisationer i overensstemmelse med de for indgåelse af aftaler gældende bestemmelser.

F. Godtgørelse for overarbejde, mistede fridage, tjeneste i tiden kl. 17-6, tjeneste på lørdage og søn- og helligdage samt tjeneste på grundlovsdag, juleaftensdag og nytårsaftensdag.

Som det fremgår af udvalgets kommissorium af 16. juni 1969, har udvalget fået til opgave at overveje spørgsmålet om eventuelle ændringer af sådanne for tjenestemænd gældende særlige ydelser, som står i forbindelse med arbejdstidsforholdene. Under henvisning hertil er der af centralorganisationerne fremsat forslag dels om en regulering af de gældende satser for overarbejdspenge, godtgørelse for mistede fridage, natpenge og godtgørelse for tjeneste på lørdage og søn- og helligdage, dels om indførelse af en særlig godtgørelse for tjeneste på grundlovsdag efter kl. 12 samt for tjeneste efter kl. 14 på juleaftens- og nytårsaftensdag.

1. Overarbejdspenge.

Af den af udvalget til ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen afgivne redegørelse af 2. april 1970, jfr. bilag 2, vedrørende ændret beregning af de for statstjenestemænd gældende satser for overarbejdspenge og godtgørelse for mistede fridage fremgår det, at der i udvalget er enighed om, at satserne for overarbejdspenge med virkning fra 1. oktober 1970 fastsættes ud fra den tjenestemanden tilkommende løn i henhold til lønnings- og klassificeringslovens § 36 incl. stedtillæg - som nu ændret ved den mellem lønnings- og pensionsministeren og tjenestemændenes centralorganisationer indgåede aftale af 4. maj 1970 om justering af tjenestemandslønninger m.v., jfr. lønnings- og pensionsministeriets bekendtgørelse af 5. maj 1970 - alt med dyrtidstillæg, idet man herved har forudsat, at det ved beregningen af overarbejdspengene hidtil gældende årlige antal arbejdstimer på 2028 samt det hidtil ydede tillæg på 33 1/3 pct. af den herved fremkomne timesats opretholdes uændret, dog således at det årlige antal arbejdstimer på 2028 forudsættes nedsat i takt med en eventuel nedsættelse af tjenestetidsnormen.

Ved beregningen af det årlige antal timer, der skal lægges til grund ved beregningen af overarbejdspenge, har man hidtil ud fra gennemsnitsbetragtninger lagt et årligt antal arbejdsdage på 286 til grund, og det årlige antal arbejdstimer er herefter fremkommet ved at gange dette dageantal med den gennemsnitlige daglige arbejdstid, for tiden 7 timer og 5 minutter. Som følge af den

foran foreslåede nedsættelse af arbejdstiden, således at denne gennemsnitlig vil andrage 6 timer og 57 1/2 minut, vil det hidtil gældende årlige timetal på 2028 være at nedsætte til 1990 timer, og udvalget skal i overensstemmelse med den foran nævnte udtalelse i redegørelsen af 2. april 1970 indstille, at beregningen af overarbejdspenge med virkning fra 1. oktober 1970 sker på grundlag af et årligt timetal på 1990.

Merudgiften ved dette forslag er anslået at udgøre ca. 2 mill. kr. årlig.

I denne forbindelse bemærkes, at det ved fastsættelse af det årlige timetal til 1990 er taget i betragtning, at overarbejdspenge først ydes, når tjenestetidsnormen opgjort over en længere periode er overskredet, samt at den timeløn, der lægges til grund for beregningen af satserne for overarbejdspenge, er forhøjet med 33 1/3 pct., således at overarbejdsbetalingen for den enkelte tjenestemand er den samme for samtlige timer ud over tjenestetidsnormen.

2. Godtgørelse for mistede fridage.

Når en tjenestemand får en fridag inddraget, og der ikke ydes erstatning i form af en anden fridag med tillæg på 33 1/3 pct. af den på den mistede fridag præsterede tjeneste, ydes der tjenestemanden en kontant godtgørelse for den mistede fridag. Denne godtgørelse er fastsat således, at den svarer til satsen for overarbejdspenge for den pågældende tjenestemand ganget med 7 1/12, og ydes altså med et fast beløb, uanset hvor lang tid tjenestemanden har forrettet tjeneste på den mistede fridag. I henhold til tjenestetidscirkulærets § 2 medregnes ved opgørelsen af månedsnormen tjeneste på den mistede fridag, men samtidig forhøjes månedens dageantal med 1 dag for hver mistet fridag. Denne opgørelsesmetode bevirker, at såfremt tjenester, på den mistede fridag har andraget 7 1/12 time, ydes der i form af godtgørelsen for den mistede fridag tjenestemanden overarbejdspenge for det antal timer, der er forrettet tjeneste på den mistede fridag. Såfremt tjenesten på den mistede fridag imidlertid er af længere varighed end 7 1/12 time, medfører denne opgørelsesform, at tjenestemanden ud over godtgørelsen for mistet fridag kan få overarbejdspenge for de timer, der er forrettet tjeneste ud over 7 1/12 time på den mistede fridag, under forudsætning af, at der ikke på andre dage finder

en sådan lettelse sted i hans arbejdstid, at månedsnormen ikke bliver overskredet ved månedens udgang. Da arbejdstiden på en mistet fridag ofte er længere end den i tjenestetidscirkulæret forudsatte gennemsnitlige daglige arbejdstid på 7 1/12 time, der lægges til grund ved beregningen af månedsnormen, har denne kombination af godtgørelse for mistede fridage og overarbejdspenge givet anledning til nogen utilfredshed. Allerede under udvalgets overvejelse om ændret beregning af satserne for overarbejde og godtgørelse for mistede fridage fremsatte centralorganisationerne forslag om, at de nugældende regler ophæves og erstattes med en ordning, hvorefter der ydes sædvanlig overarbejdsbetaling for den på den mistede fridag præsterede tjeneste, dog mindst for 6 timer, under forudsætning af, at den mistede fridag ikke godtgøres med en erstatningsfridag. Som begrundelse herfor er anført, at den daglige tjeneste og dermed tjenesten på en mistet fridag i mange styrelser har en længere varighed end 7 1/12 time, samt at det forhold, at en fridag inddrages, er så stort et indgreb i tjenestemandens fritid, at der mindst bør ydes en godtgørelse svarende til betalingen for 6 overarbejdstimer.

Idet der i øvrigt henvises til udvalgets foran nævnte redegørelse af 2. april 1970, specielt side 8 og 9, og med bemærkning, at forslaget ikke vil være forbundet med nogen merudgift af betydning, skal udvalget indstille, at det af centralorganisationerne fremsatte forslag gennemføres, og at der ved udformningen af de generelle tjenestetidsregler tages fornødent hensyn til de ændringer i de nugældende regler, der vil være påkrævet i anledning heraf, jfr. tjenestetidscirkulærets §§ 2, 6, stk. 5, og 15, stk. 3.

3. Godtgørelse for tjeneste i tiden kl. 17-6.

a. Tjenestetidscirkulærets § 6.

I henhold til tjenestetidscirkulærets § 6 ydes der 2 timers frihed for hver fulde 44 timers tjeneste i tiden kl. 17-6. Denne bestemmelse blev indført ved tjenestetidsrevisionen i 1966 og var begrundet i, at den ugentlige arbejdstid ved arbejde i holddrift i det private erhverv for 2. og 3. hold androg 42 timer ugentlig eller 2 timer mindre end arbejdstiden ved dagarbejde, der androg 44 timer, jfr. udvalgets 1. betænkning nr. 413-1966, side 12-13. Oprindelig gjaldt denne bestemmelse kun for tjeneste i tiden

kl. 18-6, men efter indstilling fra tjenestetidsudvalget blev perioden med virkning fra 1. oktober 1967 ændret til kl. 17-6, jfr. udvalgets redegørelse af 25. september 1967, der er optaget som bilag 4 til udvalgets 2. betænkning nr. 491-1968.

Ved mæglingsforslaget fra forligsmanden for det private arbejdsmarked af 6. marts 1967 blev arbejdstiden ved dagarbejde med virkning fra 1. juni 1968 nedsat fra 44 til 42 1/2 time ugentlig, medens der ikke skete nogen ændring af arbejdstiden for 2. og 3. hold. Under udvalgets forhandlinger om konsekvenser af mæglingsforslaget fra forligsmanden for tjenestemændenes arbejdstidsregler opnåedes der enighed om at anbefale, at bestemmelsen i tjenestetidscirkulærets § 6 skulle opretholdes uændret i tiden efter 1. juni 1968, samtidig med at tjenestemændenes centralorganisationer til gengæld afstod fra at kræve natpenge (godtgørelse for arbejde i tiden kl. 17-6) forhøjet, uanset at der ved mæglingsforslaget var sket en forhøjelse af de tillæg, der på det private arbejdsmarked i henhold til fællesordning for holddrift ydes for arbejde i holddrift i tiden kl. 17-6, jfr. tjenestetidsudvalgets 2. betænkning, side 14.

Herefter har bestemmelsen i tjenestetidscirkulærets § 6 den betydning, at opsparingsordningen på 2 timer for hver 44 timers tjeneste i tiden kl. 17-6 dels indeholder compensation for, at den ugentlige arbejdstid på 2. og 3. hold er 1/2 time kortere end arbejdstiden ved dagarbejde på det private arbejdsmarked, dels giver en godtgørelse i tid for hver 44 timers tjeneste i tiden kl. 17-6. Værdien af denne godtgørelse kan vanskeligt opgøres, idet den vil være afhængig af, om der kan gives tjenestemanden frihed for tjeneste i det omfang, han har indtjent frihed ved tjeneste i tiden kl. 17-6, eller om der i stedet må ydes ham overarbejdspenge, i hvilket tilfælde udgiften vil være afhængig af, hvilken løn den enkelte tjenestemand oppebærer.

Udvalget har i anledning af den ved mæglingsforslaget af 1969 stedfindende nedsættelse af arbejdstiden på ny overvejet, om det fortsat må anses for hensigtsmæssigt at opretholde denne bestemmelse. I denne forbindelse skal indledningsvis bemærkes, at der ved mæglingsforslaget er sket en nedsættelse af arbejdstiden med 3/4 time ugentlig såvel ved dagarbejde som ved arbejde på 2. og 3. hold, således at arbejdstiden herefter andrager 41 3/4 time ugentlig ved dagarbejde og 41 1/4 time ugentlig ved arbejde på 2. og 3. hold. Der er således ikke sket nogen ændring i forholdet

mellem arbejdstiden ved dagarbejde og ved arbejde i holddrift på 2. og 3. hold i forhold til den nugældende ordning. Da det samtidig i udvalget af såvel administrationsrepræsentanterne som repræsentanterne for personaleorganisationerne er tilkendegivet, at ordningen har virket hensigtsmæssig, finder udvalget ikke anledning til at fremsætte forslag til principielle ændringer af denne ordning. Imidlertid vil det som følge af det foran under punkt 2 fremsatte forslag til ændret beregning af godtgørelsen for mistede fridage være nødvendigt at ændre reglen i tjenestetidscirkulærets § 6, stk. 5, hvorefter der for hver 7 1/3 times indtjent frihed, der ikke er afviklet inden afviklingsperiodens udløb, ydes tjenestemanden godtgørelse for mistede fridage og for eventuelt overskydende timer et kontant vederlag, beregnet efter satserne for overarbejdspenge. Da godtgørelsen for en mistet fridag er foreslået fastsat til overarbejdsbetaling for hver times tjeneste på den mistede fridag, vil det være påkrævet at ændre denne bestemmelse således, at timer, der ikke er afviklet inden afviklingsfristens udløb, godtgøres med sædvanlige overarbejdspenge.

Udvalget skal samtidig foreslå, at den frihed, der skal ydes som godtgørelse for tjeneste i tiden kl. 17-6, i overensstemmelse med den i de fleste styrelser fulgte praksis ydes som fridage efter de for sådanne gældende almindelige regler.

b. Natpenge.

Ifølge lønnings- og pensionslovens § 101, der er opretholdt ved bekendtgørelse nr. 490 af 24. oktober 1969, ydes natpenge til tjenestemænd, der efter speciel, udtrykkelig ordre fra en foresat eller ifølge en af en overordnet fastsat tjenestefordeling udfører tjeneste i tiden kl. 17-6. Satserne for natpenge udgør pr. 1. april 1970 1,25 kr. pr. time for tjeneste i tiden kl. 17-22 og 2,50 kr. pr. time for tjeneste i tiden kl. 22-6. Disse satser forhøjes med henholdsvis 3 og 6 øre pr. dyrtidstillægsportion.

Af centralorganisationerne er der i udvalget fremsat forslag om, at der sker en væsentlig forhøjelse af satserne for natpenge med henblik på en tilnærmelse af disse til de på det private arbejdsmarked gældende godtgørelser for arbejde på ubekvemme tidspunkter. Der er herved endvidere henvist til, at en del af de tjenestemænd, der forretter tjeneste i tiden kl. 22-6, må påbegynde eller afslutte deres tjeneste på tidspunkter, hvor kollektive transportmidler ikke kan benyttes.

Ifølge den mellem Landsorganisationen De samvirkende Fagforbund og Dansk Arbejdsgiverforening indgåede aftale om fællesordning for arbejde i holddrift udgør holddriftstillæggene henholdsvis 1,35 kr. og 2,15 kr. pr. time, pr. 1. september 1970 dog henholdsvis 1,37 og 2,18 kr. pr. time, for arbejde i tiden kl. 17-22 og kl. 22-6. Disse tillæg blev ved mæglingsforslaget af 1969 forhøjet med henholdsvis 20 og 30 øre. Imidlertid vil arbejdstiden i de tilfælde, hvor der ikke er tale om holddriftsarbejde, normalt være placeret inden for tidsrummet kl. 6-17. Såfremt arbejdstiden forskydes ud over denne periode, uden at der af den grund bliver tale om overarbejde, ydes der normalt en godtgørelse for arbejde i forskudt tid. Denne godtgørelse fastsættes ved lokale aftaler og kan derfor variere noget, men det kan nævnes, at forskudttids-betalingen inden for jern- og metalindustrien i henhold til fælles værkstedsregler andrager henholdsvis 2,50 kr. og 4,50 kr. i perioderne kl. 17-22 og kl. 22-6. Der vil dog også være tilfælde, hvor der kun ydes en mindre godtgørelse for arbejde, der falder inden for tiden kl. 17-6, hvilket især gælder inden for områder, hvor det må anses for normalt, at arbejdet på enkelte eller samtlige dage helt eller delvis falder inden for denne periode.

Udvalget har overvejet, om man for at skabe større parallelitet til den inden for det private arbejdsmarked gældende ordning skulle tage de enkelte tjenester op til en nærmere vurdering med henblik på, om tjenesten kunne karakteriseres som holddriftsarbejde eller som arbejde i forskudt tid. Udvalget har imidlertid fundet, at det arbejde, der udføres inden for statstjenesten, er af så varierende beskaffenhed, at det vil blive vanskeligt at foretage en sådan fordeling af de enkelte tjenester, hvorfor man har anset det for mest hensigtsmæssigt - også af administrative grunde - at opretholde den hidtil gældende ordning, hvorefter der ved fastsættelsen af godtgørelsen for arbejde på ubekvemme tidspunkter kun sondres mellem, om arbejdet udføres i tiden kl. 17-22 eller i tiden kl. 22-6.

Ved vurderingen af størrelsen af den godtgørelse, der skal ydes for tjeneste i den omhandlede periode, må der også tages hensyn til den under punkt a nævnte særlige godtgørelse i tid for tjeneste i tiden kl. 17-6, samt til at satserne - i modsætning til, hvad der er gældende på det private arbejdsmarked - er undergivet dyrtidsregulering.

Efter udvalgets opfattelse må det under henvisning til de af centralorganisationerne fremsatte synspunkter samt under hen- syn til de ved mæglingsforslaget stedfundne forhøjelser af hold- driftstillæggene og den skete forhøjelse af godtgørelserne for arbejde i forskudt tid synes rimeligt, at der finder en vis for- højelse sted af satserne for natpenge, og udvalget skal indstille, at satserne forhøjes med 0,50 kr. pr. time for tjeneste i tiden kl. 22-6 og med 0,25 kr. for tjeneste i tiden kl. 17-22. Da for- højelserne af lignende tillæg på det private arbejdsmarked sker 1. september 1970, samt da der fra samme tidspunkt finder nedsæt- telse sted af arbejdstiden, har udvalget fundet det rimeligt, at satserne for natpenge forhøjes med virkning fra 1. september 1970, idet udvalget samtidig er enig i, at satserne ikke forhøjes pr. 1. oktober 1970 som følge af eventuel forhøjelse af antallet af dyrtidsportioner.

Efter de for udvalget foreliggende oplysninger om antallet af tjenestetimer for statens tjenestemænd i tiden kl. 17-6 må det antages, at den foreslåede forhøjelse af natpenge vil medføre en merudgift på ca. 7 mill. kr. årlig.

4. Godtgørelse for tjeneste på lørdage samt på søn- og helligdage.

I henhold til lønnings- og pensionsloven af 1958, § 101, stk. 2, der er opretholdt ved bekendtgørelse nr. 490 af 24. ok- tober 1969, ydes der statstjenestemænd en særlig godtgørelse for tjeneste på lørdage efter kl. 14 samt for samtlige timer på søn- og helligdage. Godtgørelsen udgør for tiden 2,36 kr. pr. time. Godtgørelsen dyrtidsreguleres med 6 øre pr. dyrtidsportion. Her- udover oppebærer tjenestemændene natpenge for de timer, der falder i tiden kl. 17-6. Hertil kommer værdien af den særlige opsparings- ordning i tjenestetidscirkulærets § 6, jfr. foran under afsnit 3.a.

Ved mæglingsforslaget fra forligsmanden er tillæggene ved holddriftsarbejde på lørdage og søndage blevet forhøjet fra 3,50 kr. pr. time til 4,00 kr. pr. time for arbejde i tiden kl. 14-22 på lørdage og fra 5,75 til 6,50 kr. pr. time for arbejde lørdag kl. 22 til søndagsdøgnet begyndelse. For arbejde i søndagsdøg- net er der ikke fastsat nogen generel sats på det private arbejds- marked, idet der i stedet for holddriftstillæg ydes en tillægsbe- taling svarende til de i de enkelte overenskomster fastsatte

procenter eller ørebeløb for arbejde på disse dage. Tillægget udgør ofte loo pct. af timelønnen.

Centralorganisationerne har fremsat forslag om, at der finder en væsentlig forhøjelse sted af lørdag-søndagsgodtgørelsen under henvisning til de for det private arbejdsmarked gældende godtgørelser.

Endvidere er der fremsat forslag om, at tidspunktet for ydelse af godtgørelse for tjeneste på lørdage efter kl. 14 og på søn- og helligdage ændres således, at denne godtgørelse ydes for tjeneste på fredage efter kl. 17 samt for tjeneste på lørdage og søn- og helligdage. Som motivering for disse forslag er anført, at det i stadig stigende grad føles som en væsentlig ulempe at forrette tjeneste på de pågældende dage og inden for de anførte tider, hvor andre normalt ikke har erhvervsmæssigt arbejde, samt at lørdagslukning bliver stadig mere udbredt.

Efter de for udvalget foreliggende oplysninger er der ikke på det private arbejdsmarked indført generelle regler, hvorefter der ydes særlig godtgørelse for arbejde på fredage efter kl. 17 og på lørdage før kl. 14. Selv om lørdagslukning bliver mere og mere udbredt, er der dog fortsat mange virksomheder, herunder butikker, der har åbent, om lørdagen indtil kl. 14, og udvalget har derfor ikke kunnet gå ind for det fremsatte forslag om udvidelse af perioden for denne godtgørelse.

Med hensyn til godtgørelsens størrelse har udvalget under sine drøftelser overvejet at ophæve den nugældende ordning, hvorefter der samtidig med lørdag-søndagsgodtgørelse kan oppebæres natpenge, og at erstatte denne kombination med en særlig godtgørelse for lørdag-søndagstjeneste. Herved ville den nuværende graduering af godtgørelse ved arbejde på lørdage og søn- og helligdage inden for nærmere fastsatte tider blive elimineret, og samtidig ville tjenestemændene måske tydeligere føle, at der ydes en væsentlig godtgørelse for den ulempe, der anføres at være forbundet med tjenesten på disse dage. En sådan ordning ville også harmonere bedre med de inden for det private arbejdsmarked gældende systemer for godtgørelse for tjeneste på lørdage og søn- og helligdage. Det har imidlertid vist sig, at det administrativt set vil være mere enkelt at opretholde det nuværende system, idet man alligevel af hensyn til den nuværende i tjenestetidscirkulærets § 6 indeholdte særlige opsparingsordning skal opgøre antal-

let af tjenestetimer i tiden kl. 17-6 også for lørdage og søn- og helligdage, ligesom den nugældende kombination af natpenge og lørdag-søndagsgodtgørelse giver en højere betaling for timer, der ud fra en gængs opfattelse må betragtes som særligt ubehagelige at forrette tjeneste i.

Udvalget har ved vurderingen af det fremsatte forslag lagt særlig vægt på, at det i stigende grad føles som en ulempe at forrette tjeneste på lørdage og søn- og helligdage, og under henvisning til størrelsen af lignende godtgørelser på det private arbejdsmarked samt til, hvad der inden for staten ydes visse personalekategorier, der er ansat på overenskomstmæssig basis, har udvalget fundet en væsentlig forhøjelse rimelig. I denne forbindelse har man også haft for øje, at sådanne godtgørelser kan være af betydning af hensyn til statens muligheder for at rekruttere og fastholde det fornødne personale til løsning af de staten pålagte opgaver, i hvilken forbindelse kan nævnes, at der inden for staten i betydeligt omfang må udføres tjeneste på lørdage og søn- og helligdage. Udvalget skal derfor indstille, at godtgørelsen med virkning fra 1. september 1970 forhøjes til 4,00 kr. pr. time, og således at godtgørelsen ligesom for natpengenes vedkommende ikke forhøjes pr. 1. oktober 1970 som følge af eventuel forhøjelse af antallet af dyrtidsportioner.

Efter de for udvalget foreliggende oplysninger om antallet af tjenestetimer på lørdage efter kl. 14 samt på søn- og helligdage vil merudgiften ved den foreslåede forhøjelse kunne anslås til ca. 14 mill. kr. årlig.

5. Godtgørelse for tjeneste på grundlovsdag, juleaftensdag samt nytårsaftensdag.

Tjenestemændenes centralorganisationer har fremsat forslag om, at der for tjeneste på grundlovsdag efter kl. 12 samt på juleaftensdag og nytårsaftensdag efter kl. 14 ydes godtgørelse svarende til godtgørelsen for tjeneste på lørdage og søn- og helligdage. Som begrundelse herfor er anført, at grundlovsdag efter kl. 12 på det private arbejdsmarked betragtes som helligdag, og at der for så vidt angår juleaftensdag og nytårsaftensdag efter kl. 14 er tale om tjenestetider, der må forekomme lige så ubekvemme som tjeneste på lørdage og søn- og helligdage.

Efter de for udvalget foreliggende oplysninger ydes der

på det private arbejdsmarked ikke særlig godtgørelse for tjeneste på nytårsaftensdag efter kl. 14, og udvalget har derfor ikke fundet fornødent grundlag for at anbefale indførelsen af en særlig godtgørelse for denne tjeneste, hvorimod man under hensyn til det af centralorganisationerne anførte kan anbefale, at der for tjeneste på grundlovsdag efter kl. 12 samt for tjeneste på juleaftensdag efter kl. 14 ydes samme godtgørelse som for tjeneste på lørdage efter kl. 14 og på søn- og helligdage; man har dog herved forudsat, at der i de tilfælde, hvor grundlovsdag eller juleaftensdag falder på en lørdag eller en søndag, ikke kan ydes såvel lørdag-søndagsgodtgørelse som den heromhandlede særlige godtgørelse. Udgiften ved det fremsatte forslag anslås til ca. 1/2 mill. kr. årlig.

V. Afsluttende bemærkninger.

Det foran under afsnit IV.A fremsatte forslag om nedsættelse af tjenestetiden svarende til nedsættelse af arbejdstiden på det private arbejdsmarked med 3/4 time ugentlig samt det under afsnit IV.F fremsatte forslag om ændret beregning af satserne for overarbejdspenge, der er en direkte følge af den foreslåede tjenestetidsnedsættelse, vil for statstjenestemænd, der er omfattet af reglerne om højeste tjenestetid, medføre en merudgift, der efter de for udvalget foreliggende oplysninger vil andrage ca. 32 mill. kr. årlig.

De øvrige af udvalget, fremsatte forslag, der for så vidt angår forslagene om forhøjelse af satserne for henholdsvis natpenge og godtgørelse for tjeneste på lørdage og søn- og helligdage, jfr. afsnit IV.F, dels må anses som en konsekvens af de ved mæglingsforslaget stedfundne forhøjelser af tilsvarende ydelser, dels må ses i relation til tilsvarende ydelser på det private arbejdsmarked, vil medføre en årlig merudgift på ca. 34 mill. kr. årlig for statstjenestemændenes vedkommende.

I de nævnte beløb er der ikke taget hensyn til eventuelle reguleringer af visse særlige tillæg, der ud fra gennemsnitsbetragtninger ydes til visse tjenestemænd eller grupper af tjenestemænd, der ikke er omfattet af reglerne om højeste tjenestetid eller de gældende regler for natpenge samt godtgørelse for tjeneste på lørdage og søn- og helligdage. Udgifterne hertil kan på nuværende tidspunkt ikke opgøres, da de vil være afhængige af,

hvilke reguleringer der vil være nødvendige. Udvalget forudsætter, at spørgsmålet om eventuel regulering af sådanne særlige tillæg gøres til genstand for forhandling mellem vedkommende styrelser og de forhandlingsberettigede organisationer.

København, den 29. juni 1970.

Heinr. Christensen	Jens Christensen	H.C. Engell
Hans C. Fedders Formand	E. Rolsted Jensen	Stinus Nielsen
Aage Nielsen	D.B. Olsen	O. Stochholm
S.O. Østergaard	Børge Aanæs	
	P. Monrad	Allan Nielsen

Ministeriet for statens lønnings- og pensions-
væsens cirkulære af 22. maj 1968.

Cirkulære om de for statens tjenestemænd og aspiranter til
tjenestemandsstillinger gældende arbejdstidsregler m.m.

I henhold til § 100, stk. 1, i lov om lønninger og pensioner m.v. til statens tjenestemænd fastsættes følgende almindelige regler med hensyn til tjenestetid, fridage og overarbejde for statens tjenestemænd og aspiranter til tjenestemandsstillinger:

Tjenestetid.

§ 1. Tjenester, for hvilke der fastsættes en højeste tjenestetid, henføres for en måned på 30 dage med 4 fridage til en norm på 184 1/6 timer.

Stk. 2. Nævnte højeste tjenestetid skal tillige anses som normal tjenestetid for det pågældende personale.

§ 2. Normen opgøres i øvrigt for den enkelte måned efter dennes dageantal med fradrag af fridage samt af syge- og feriedage.

Stk. 2. Tjeneste på mistede fridage, der senere erstattes med andre fridage eller betaling i penge, medregnes i den udførte tjeneste, men ved opgørelse af månedens dageantal tillægges der da 1 dag for hver mistet fridag. Frihed, der i henhold til § 19 gives som erstatning for et i en tidligere måned udført overarbejde, samt frihed i form af arbejdsfri dage, der i henhold til § 6 gives for tjeneste udført inden for tidsrummet kl. 17-6, betragtes

ved opgørelsen som tjeneste; det samme gælder fridage og anden frihed, der i henhold til § 15 gives som erstatning for de i tidligere måneder mistede fridage, for fridagenes vedkommende således, at de betragtes som tjeneste i 7 timer og 5 minutter.

§ 3. Når arbejdet efter forholdets natur ikke kan fordeles nogenlunde jævnt over året, fastsættes normen for længere perioder end 1 måned.

§ 4. Ved tjenestetid forstås tiden mellem mødetid på arbejdsstedet (det beordrede mødested) og det tidspunkt, da tjenestemanden (aspiranten) atter kan forlade dette, dog med fradrag af hvilepauser på 1/2 time eller derover. Ved hvilepauser forstås sådanne afbrydelser i tjenesten, i hvilke tjenestemanden (aspiranten) kan forlade arbejdsstedet.

§ 5. Såfremt en mindre del af en tjeneste, der er henført under den i § 1 nævnte norm, ikke er kontrollabel med hensyn til varigheden, vil der for denne del af tjenesten kunne fastsættes en gennemsnitsvarighed for den enkelte dag.

§ 6. For hver fulde 44 timers tjeneste, der efter udtrykkelig ordre eller ifølge en fastsat tjenestefordeling er udført i

tiden kl. 17-6, ydes der 2 timers frihed.

Stk. 2. Den således indtjente frihed afvikles ved tilde-ling af hele arbejdsfri dage, d.v.s. dage, på hvilke der gives tjenestemanden (aspiranten) frihed for den tjeneste, han efter tjenesteliste el.lign. ellers skulle have udført den pågældende dag. Underretning om tildeling af heromhandlede arbejdsfri dage skal gives se- nest 48 timer forud for det tidspunkt, da sidste tjeneste for den arbejdsfri dag tiltræ- des.

Stk. 3. Ved tildeling af ar- bejdsfri dage nedsættes den indtjente frihed med den tid, hvori der efter tjenesteliste el.lign. skulle have været ud- ført arbejde de pågældende da- ge.

Stk. 4. Regnskabet over ind- tjent frihed opgøres endeligt én gang årligt for perioden 1. oktober - 30. september.

Stk. 5. Den efter stk. 1 ind- tjente frihed skal være endelig afviklet inden 31. marts i det efter den i stk. 4 nævnte op- gørelsesperiode nærmest følgen- de år. Såfremt friheden ikke er afviklet inden nævnte frist, ydes der for hver 7 1/3 times tilgodehavende indtjent frihed tjenestemanden sædvanlig godt- gørelse for mistede fridage og for eventuelle overskydende ti- mer et kontant vederlag bereg- net efter satserne for overar- bejde.

§ 7. Ved tjeneste uden for hjemstedet medregnes halvdelen af rejsetiden til og fra ar- bejdsstedet som tjenestetid, dog ikke for rejse til og fra et sted, hvor pågældende er ud- stationeret til tjeneste over 7 dage.

Stk. 2. For det tekniske og det kørende personale i trafik- etaterne samt for andet i nævn- te etater eller andre styrelser ansat personale, for hvis ved- kommende forholdene i særlig

grad taler derfor, kan der ved udformningen af de specielle tje- nestetidsregler for de pågælden- de styrelsesgrene fastsættes an- dre regler for beregningen af rejsetiden, således at denne un- der særlige omstændigheder kan medregnes fuldt ud.

Stk. 3. Arbejdsfri ophold uden for hjemstedet på indtil 2 timer, for lokomotivpersonale med tje- neste på damplokomotiver indtil 2 1/2 time (hvis den overvejende del af opholdet falder i tiden kl. 21-6 dog indtil henholdsvis 3 timer og 3 1/2 time) medregnes fuldt ud.

Stk. 4. Såfremt det arbejds- fri ophold uden for hjemstedet er af længere varighed end an- ført i stk. 3, men ikke over- stiger 6 timer, medregnes hele opholdet med 1/3 af tiden.

Stk. 5. I øvrigt medregnes ar- bejdsfri ophold ikke.

§ 8. Når personale i en del af tjenestetiden må opholde sig på tjenestestedet for at være til rådighed, medregnes kun 3/4 af rådighedstiden som tjeneste. Tilsvarende tjeneste i hjemmet medregnes med 1/3 af tiden.

§ 9. Tjenesten skal, når det er muligt, være samlet, og det bør tilstræbes, at pauser i vi- dest muligt omfang udfyldes med arbejde, der ikke er bundet til bestemte tider af døgnet. Tje- nesten må inden for døgnet ikke falde i mere end 3 dele, dog at der, når tjenstlige grunde gør det påkrævet, kan tilrettelæg- ges 4-delt tjeneste ved kørsel på sidebaner samt - på enkelte ugedage - på tjenestestedet af mindre betydning, hvor persona- let har bopæl i nærheden af tje- nestestedet, alt under forudsæt- ning af, at det i betragtning kommende personale, eller når flere går i tur sammen mindst halvdelen af de pågældende, gi- ver tilslutning hertil.

Stk. 2. En delt tjeneste må ikke tilrettelægges således, at

den strækker sig ud over 12 timer regnet fra første tjenesteafsnits påbegyndelse til sidste tjenesteafsnits afslutning, medmindre personalet er enig heri. Dog kan der for søfartspersonale fastsættes særlige regler i pågældende styrelsers specielle tjenestetidsbestemmelser.

Stk. 3. Inden for tjenesteområder, hvor det vil være praktisk muligt og tjenstligt forsvarligt, kan week-end indføres under forudsætning af, at ordningen gennemføres ved en omlægning af arbejdstiden, således at arbejdstidsforkortelsen om lørdagen modsvares af en tilsvarende forlængelse af arbejdstiden fordelt på ugens øvrige arbejdsdage.

§ 10. Ved opstilling af tjenstesteliste el.lign. skal det så vidt muligt iagttages, at den længste tjenestetid på en enkelt dag $\hat{=}$ 24 timer ikke overskrider visse bestemte tider, der fastsættes under hensyn til de særlige forhold inden for de enkelte styrelsesgrene.

Stk. 2. Det skal endvidere iagttages, at hviletiden mellem to døgnshovedarbejder udgør mindst 11 timer. Hviletiden kan dog med tilslutning af det i betragtning kommende personale nedsættes til 8 timer, når tjenstlige forhold gør det ønskeligt, og styrelsen ud fra sikkerhedsmæssige og lignende hensyn skønner det forsvarligt.

§ 11. Ved fordelingen af tjensten skal der inden for de grænser, som tjenstens tarv kræver, tages størst muligt hensyn til personalets ønsker, og der skal derfor gives personalet adgang til gennem de stedlige tillidsmænd for de forhandlingsberettigede tjenstemandsorganisationer at gøre sig bekendt med forslag til tjenstestefordelingen og ændringer i denne.

§ 12. For følgende tjenstemænd (aspiranter) vil en højeste tjenestetid ikke kunne fastsættes og de dermed i forbindelse stående regler ikke være gældende:

- a. Overordnede tjenstemænd og dermed i lønningsmæssig henseende ligestillede, hvorved forstås tjenstemænd i 16. og højere lønningsklasser.
- b. Tjenstemænd i administrationskontorer.
- c. Tjenstemænd, hvis normale tjeneste unddrager sig kontrol.

Stk. 2. Normeringen af antallet af de under stk. 1 nævnte tjenstemænd bør foregå ud fra det synspunkt, at det krav, der stilles til deres arbejde, er af nogenlunde samme omfang som for andre tjenstemænds vedkommende, medmindre der er tale om tjenstemænd i egentlige chefstillinger, dommere, læger, tjenstemænd ved videnskabeligt arbejde m.v.

Fridage.

§ 13. Der tilkommer med den i stk. 4 nævnte begrænsning hver tjenstemand (aspirant) 52 årlige fridage, hvoraf ingensinde mindre end 4 må falde i en enkelt måned. I de finansår, hvor der forekommer 53 søndage, forhøjes antallet af fridage med 1, hvis placering inden for finansåret fastsættes i de enkelte styrelsesgrene.

Stk. 2. For de måneder, i hvilke der forekommer helligdage uden for søndage*), forhøjes antallet af fridage tilsvarende. Denne regel gælder dog ikke for tjenstemænd, der har ret til ferie i mere end 18 arbejdsdage årlig i henhold til andre bestemmelser end § 3 i ministeriet for statens linnings- og pensionsvæsens cirkulære af 19. marts 1968 vedrørende de for statens tjenstemænd og aspiranter til

*) Herunder ikke grundlovsdag

tjenestemandsstillinger gældende ferieregler.

Stk. 3. Fridagene skal så vidt muligt lægges på søn- og helligdage.

Stk. 4. I det omfang, det er muligt, skal tjenestemændene (aspiranterne) i løbet af hvert finansår, i hvilket de har forrettet tjeneste hele året, have adgang til mindst 22 dages frihed på søn- og helligdage. For tjenestemænd (aspiranter), der ansættes i løbet af finansåret, nedsættes adgangen til helligdagsfrihed i forhold til tjenestetiden inden for finansåret, således at tallet 22 formindskes med 2 for hver måned. Ved afgørelsen af, hvorvidt der er ydet den fornødne helligdagsfrihed, bortses fra søn- og helligdage, som falder i sygeperioder. For hver 14 sygedage i løbet af finansåret nedsættes tallet 22 med 1. Søn- og helligdage, der falder i ferier, betragtes som helligdagsfrihed. Ved helligdagsfrihed forstås frihed mellem kl. 2 den pågældende helligdag og kl. 5 næste dag. Såfremt en tjenestemand (aspirant) ikke i løbet af et finansår får den ham tilkommende helligdagsfrihed, ydes der ham i det følgende finansår et antal særlige feriedage, således at der for hver mistet helligdagsfrihed indtil 8 incl. gives 1/2 feriedag med afrunding opad til hele feriedage og for hver yderligere mistet helligdagsfrihed 1 feriedag. De foranstående bestemmelser gælder dog ikke for tjenestemænd, der har ret til ferie i mere end 18 arbejdsdage i henhold til andre bestemmelser end § 3 i ministeriet for statens lønnings- og pensionsvæsens cirkulære af 19. marts 1968 vedrørende de for statens tjenestemænd og aspiranter til tjenestemandsstillinger gældende ferieregler.

§ 14. Fridagen skal have en længde af mindst 40 timer, dog at den kan betragtes som givet,

uanset at fritiden kun har udgjort 36 timer, når tjenesten dagen før fridagen slutter senest kl. 18, 19 eller 20 og efter fridagen tiltrædes tidligst henholdsvis kl. 6, 7 eller 8. Når flere fridage undtagelsesvis sammenlægges, skal den første opfylde forannævnte betingelser, medens de efterfølgende skal vare 24 timer.

§ 15. Må en fridag på grund af indtrufne uforudsete omstændigheder inddrages, erstattes den snarest med en anden fridag med tillæg af yderligere fritid, svarende til 33 1/3 pct. af den på den mistede fridag præsterede tjeneste afrundet opad til hele timer. Fridage, der falder inden for sygeperioder, erstattes ikke.

Stk. 2. Underretning om tilde- ling af erstatningsfridag skal gives senest 48 timer forud for det tidspunkt, da sidste tjeneste før fridagen tiltrædes.

Stk. 3. Bortfaldne fridage af den i § 13, stk. 2, nævnte art erstattes med kontant vederlag, såfremt de ikke efter det foranførte er erstattet med frihed inden udløbet af den følgende kalendermåned. Hvis det undtagelsesvis bliver umuligt at erstatte andre mistede fridage med frihed inden udgangen af den følgende kalendermåned, ydes også her et kontant vederlag.

Stk. 4. Når en bortfalden fridag erstattes med kontant vederlag, bortses fra det i stk. 1 omhandlede tillæg af yderligere fritid.

Stk. 5. Såfremt den bortfaldne fridag er erstattet med en anden fridag inden for den i stk. 3 nævnte frist, men der ikke inden fristens udløb er ydet tjenestemanden (aspiranten) den i stk. 1 omhandlede yderligere fritid, ydes der ham i stedet herfor et kontant vederlag, beregnet efter satserne for overarbejdspenge.

Stk. 6. En fridag anses som bortfaldet, når vedkommende tjenestemand (aspirant) beordres

til tjeneste på fridagen. En tjenestemand (aspirant) kan dog efter aftale med pågældende styrelse frivilligt påtage sig ganske kortvarig tjeneste på dage, hvor ekspeditionsstedet ellers er lukket, eller hvor det kun er åbent en ganske kort tid og betjenes af kun 1 tjenestemand, uden at hans fridag betragtes som bortfaldet. I så tilfælde ydes der tjenestemanden (aspiranten) et vederlag, som fastsættes til satserne for overarbejde opgjort efter tjenestens varighed forlænget med 50 pct. og saledes, at der mindst ydes betaling for 1 time. Hvis det undtagelsesvis er nødvendigt at lade ordningen omfatte sådan tjeneste 2 gange på en fridag, forlænges tiden for det 2. tjenesteafsnit med 100 pct., og der beregnes mindst 1 time for hvert af de 2 tjenesteafsnit. Afstanden mellem de 2 mødetider må højst være 3 timer. For tjenestemand (aspiranter), der falder uden for reglerne om overarbejdspenge, beregnes vederlaget efter de for tilsvarende eller eventuelt nærmest lavere lønningsklasse gældende satser for overarbejdspenge.

§ 16. Tjenestemand (aspiranter), der er udkommanderet til søs, indgår ikke under foranstående regler. Det samme gælder de under § 12, stk. 1, punkt c. nævnte tjenestemand (aspiranter), for hvem afløsning ville medføre urimelige vanskeligheder eller uforholdsmæssig bekostning.

Overarbejde.

§ 17. Overarbejde bør så vidt muligt undgås.

Stk. 2. Som overarbejde betragtes:

- a. Tjeneste, der ved tjenesteliste el.lign. midlertidigt er pålagt en tjenestemand (aspirant) udover den efter

§ 1 fastsatte norm.

- b. Tjeneste, der ved tilkaldelse til ekstratjeneste pålægges en tjenestemand (aspirant) udover normen.
- c. Tjeneste, der fremkommer ved en overskridelse af normen foranlediget ved tilfældig forlængelse af den ordinære tjeneste, for så vidt overskridelsen af denne udgør mere end 15 minutter pr. dag.

Stk. 3. Ventetid foranlediget ved forsinkelse, som ikke eller kun rent uvæsentligt påfører tjenestemanden (aspiranten) merarbejde, medregnes kun med halvdelen; dette gælder også, når der bliver spørgsmål om, hvorvidt der er hengået de 15 minutter, som efter foranstående skal overskrides, forinden tjenestetiden overhovedet betragtes som overskredet. Den her omhandlede regel kan, hvis der forekommer flere ventetider i et døgn, kun anvendes på 2 af disse.

§ 18. De i § 17, stk. 2, punkt b. og c. nævnte tjenesteoverskridelser skal for den enkelte dag afrundes opad til mængdefold af 1/2 time; overskridelse af den under § 17, stk. 2 punkt a, nævnte art afrundes månedsvi opad til 1/2 time.

§ 19. Overarbejde indtil 11 timer i en måned skal inden udløbet af den følgende kalendermåned så vidt muligt søges godtgjort med fritid, der skal være af samme varighed som det præsterede overarbejde med tillæg af 33 1/3 pct. afrundet opad til hele timer. Sådan erstatning med fritid skal, såfremt overarbejdet er af tilstrækkeligt omfang, fortrinsvis gives som hele fridage. Erstatningsfritiden skal ydes med passende varsel, hvorved der i tilfælde, hvor fritiden gives som hele fridage, forstås et tidsrum af mindst 48 timer forud for det tidspunkt, da sidste tjeneste før fridagen tiltrædes.

§ 20. Såfremt den i § 19 nævnte fritid ikke er givet inden fristens udløb, udbetales overarbejdspenge. Der bortses herved fra det i § 19, 1. punktum, omhandlede tillæg.

§ 21. Reglerne om overarbejde gælder ikke følgende tjenestemænd (aspiranter):

- a. Tjenestemænd i de i § 12, stk. 1, nævnte stillinger.
- b. Tjenestemænd, for hvem en overskridelse af tjenesten unddrager sig kontrol.
- c. Andre tjenestemænd, hvis tjeneste helt eller delvis består i at tilrettelægge arbejdet for andre eller i at kontrollere arbejdets udførelse, og som derigennem har indflydelse på arbejdstidens længde og på, at denne udnyttes på rette måde.

Stk. 2. For de i stk. 1 under punkt b. og c. nævnte tjenestemænd finder reglerne om overarbejde dog anvendelse i de i § 17, stk. 2, under a. og b. nævnte tilfælde.

Ikrafttrædelse m.v.

§ 22. Ovenstående regler gælder ikke for statens lærerpersonale.

§ 23. Nærværende cirkulære træder i kraft den 1. juni 1968.

Stk. 2. Samtidig ophæves økonomiministeriets cirkulære nr. 55 af 21. marts 1966 om de for statens tjenestemænd og aspiranter til tjenestemandstillinger gældende arbejdstidsregler m.m. samt økonomiministeriets cirkulære nr. 230 af 1. november 1967 om ændring i de for statens tjenestemænd gældende arbejdstidsregler.

Ministeriet for statens lønnings- og pensionsvæsen,
den 22. maj 1968.

P. M. V.

P. Bjørn Olsen /Heinr. Christensen.

TJENESTETIDSUDVALGET

Til statsministeren
København, den 2. april 1970.

Til

ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen.

Redegørelse vedrørende ændret beregning af de for statstjenestemænd gældende satser for overarbejdspenge og godtgørelse for mistede fridage.

I. Ved skrivelse af 16. juni 1969 fra ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen til tjenestetidsudvalgets formand blev det pålagt udvalget at overveje og afgive indstilling vedrørende dels spørgsmålet om ændring af de for statstjenestemændene gældende arbejdstidsregler under hensyn til de ved mæglingsforslaget af 8. marts 1969 for det private arbejdsmarked gennemførte ændringer, dels spørgsmålet om eventuelle ændringer af sådanne for tjenestemænd gældende særlige ydelser, der står i forbindelse med arbejdstidsforholdene, som f.eks. overarbejdspenge, natpenge samt godtgørelse for tjeneste på lørdage og søn- og helligdage.

Ved lov nr. 13 (Lovtidende B) af 18. juni 1969 om tjenestemandslønninger m.m. og klassificering af tjenestemandstillinger i staten, folkeskolen og folkekirken gennemførtes med virkning fra 1. juli 1969 et nyt lønsystem for statens tjenestemænd, hvorved bl.a. det hidtil gældende lønsystem, der indeholdt 30 lønningsklasser, blev afløst af et lønsystem indeholdende 40 lønrammer, ligesom der i forbindelse med denne almindelige lønrevision bl.a. skete væsentlige ændringer i stedtillægsordningen.

Da satserne for overarbejdspenge og godtgørelse for mistede fridage hidtil har været udregnet i forhold til lønnen incl. stedtillæg for de lønningsklasser, hvortil tjenestemænd med en højeste tjenestetid var henført før 1. juli 1969, har lønreformen for statstjenestemændene nødvendiggjort en ændring af satserne for overarbejdspenge og godtgørelse for mistede fridage. Udvalget har derfor fundet det påkrævet at gøre dette spørgsmål til genstand

for en forlods behandling og skal om spørgsmålet herefter afgive følgende redegørelse og indstilling:

II. De hidtil gældende regler for fastsættelse af overarbejdspenge og godtgørelse for mistede fridage.

A. Overarbejdspenge.

Til tjenestemænd, for hvem der i henhold til ministeriet for statens lønnings- og pensionsvæsens cirkulære af 22. maj 1968 om de for statens tjenestemænd gældende arbejdstidsregler er fastsat en højeste tjenestetid, kan der under visse nærmere angivne betingelser ydes overarbejdspenge.

Under det indtil 1. juli 1969 gældende lønsystem har der været fastsat overarbejdspenge for hver lønningsklasse indtil 16. lønningsklasse. Satserne blev beregnet som en gennemsnitstimeløn for den enkelte lønningsklasse med tillæg af 33 1/3 pct., idet udregningen af gennemsnitstimelønnen skete på grundlag af bruttolønningerne incl. stedtillæg efter sats a og et årligt antal arbejdstimer på 2028, jfr. tjenestetidsudvalgets 2. betænkning nr. 491-1968, pag. 13, afsnit G.

Som følge af gennemførelsen af tjenestemandssreformen pr. 1. juli 1969 blev de umiddelbart forud herfor gældende satser forhøjet med 3 pct., svarende til den maksimale lønfremgang, der kunne opnås pr. 1. juli 1969 ved indplacering i det nye lønsystem, jfr. lønnings- og klassificeringslovens § 37. Da reguleringspristallet for juli 1969 medførte en dyrtidsregulering af lønningerne pr. 1. oktober 1969, opnåedes der i udvalget enighed om, at overarbejdspengene bortset fra overarbejdspengene til tjenestemænd i hidtidig 2. lønningsklasse fra samme tidspunkt blev forhøjet svarende til stigningen i reguleringspristallet. Samtidig hermed fandt man det påkrævet, at overarbejdspengene blev fastsat for hver lønramme i stedet for hver lønningsklasse, og således at de herefter beregnede satser for tjenestemænd i hidtidig 2., 3., 7., 10., 12. og 15. lønningsklasse blev bragt til anvendelse på tjenestemænd i lønrammerne 1, 2-6, 7-9, 10-11, 12-14 og 15-19. I overensstemmelse med udvalgets indstilling indgik ministeriet for statens lønnings- og pensionsvæsen den 3. november 1969 aftale med statstjenestemandenes centralorganisationer I og II og Danske statsembedsmænds samråd. Denne aftale er optaget som bilag 1.

B. Godtgørelse for mistede fridage.

Satserne for mistede fridage androg indtil 1. juni 1968 8 gange overarbejdspengene for vedkommende lønningsklasse, afrundet nedad til nærmeste hele kronebeløb- I overensstemmelse med tjenestetidsudvalgets indstilling i 2. betænkning nr. 491-1968 blev godtgørelsen for mistede fridage med virkning fra 1. juni 1968 fastsat svarende til 7 1/12 gange satsen for overarbejdspenge for de enkelte lønningsklasser, dog således at de umiddelbart forud for denne dato gældende satser for mistede fridage ikke skulle ændres, førend godtgørelsen for en mistet fridag beregnet ud fra satsen for overarbejdspenge multipliceret med 7 1/12 overstiger disse satser.

På tilsvarende måde som nævnt foran for overarbejdspengenes vedkommende blev godtgørelsen for mistede fridage pr. 1. juli 1969 forhøjet med 3 pct., således at der fortsat skete afrunding nedad til nærmeste kronebeløb, ligesom godtgørelsen pr. 1. oktober 1969 blev forhøjet svarende til stigningen i dyrtidstillægget og på samme måde som overarbejdspengene blev fastsat ud fra tjenestemandens placering i lønramme. De gældende satser er fastsat i foran nævnte aftale af 3. november 1969.

III. Udvalgets overvejelser og indstilling.,

A. Overarbejdspenge.

1. Tjenestemændenes centralorganisationer har under udvalgets drøftelser om det fremtidige princip for fastsættelse af satserne for overarbejdspenge anført, at det ikke vil være rigtigt fortsat at beregne satserne ud fra en gennemsnitstimeløn for den enkelte lønramme. Som motivering herfor er anført, at forholdsvis langt flere af tjenestemændene i de enkelte lønrammer vil være placeret på de højeste løntrin i lønrammen, end tilfældet var i de tidligere lønningsklasser. Efter det nye lønsystem vil således den enkelte tjenestemand hurtigere komme på slutløn, idet antallet af skalatrin i de lønrammer, hvortil tjenestemænd, for hvem der er fastsat en højeste tjenestetid, er henført, som hovedregel er mindre end antallet af løntrin i de tidligere lønningsklasser. Eksempelvis kan nævnes, at tjenestemænd var 18 år om at gennemløbe 3. lønningsklasse, medens tjenestemænd i lønrammerne 2-5 typisk

vil opnå slutløn allerede efter 10 års forløb. Endvidere vil tjenestemænd ved oprykning til en stilling i en højere lønramme i medfør af lønnings- og klassificeringslovens § 3, stk. 3, blive henført til det nærmeste højere skalatrin og derved hurtigere komme på slutløn også i den højere lønramme. Endvidere er der henvist til, at mange tjenestemænd ved indplaceringen i det nye lønsystem er kommet eller står umiddelbart foran at komme på et af de sidste skalatrin i den pågældende lønramme, således at deres nuværende løn i lønrammen vil være højere end gennemsnitslønnen for den pågældende lønramme.

For så vidt angår spørgsmålet om, hvilken stedtillægssats der skal lægges til grund ved beregningen af satserne for overarbejdspenge, er det fra centralorganisationernes side anført, at man fortsat bør anvende højeste stedtillægssats. Som motivering herfor er fremført, at det overvejende antal tjenestemænd, for hvem reglerne i tjenestetidscirkulæret om højeste tjenestetid finder anvendelse, oppebærer stedtillæg efter satsen for hovedstadsområdet - sats H - eller efter satsen for Nordøstsjælland - sats N. Endvidere er det anført, at tjenestemænd, der har tjenestested i de to områder, relativt set har flere overarbejdstimer end tjenestemænd med tjenestested beliggende i andre stedtillægsområder.

Ud fra de foran nævnte grunde har centralorganisationerne derfor fremsat forslag om, at der for hver lønramme fastsættes én sats for overarbejdspenge, der skal gælde for alle tjenestemænd i den pågældende lønramme, uanset hvilket skalatrin i lønrammen den pågældende aflønnes efter og uanset tjenestestedets beliggenhed. Denne sats foreslås beregnet ud fra slutlønnen i den pågældende lønramme incl. det for hovedstadsområdet gældende stedtillæg, subsidiært det for Nordøstsjælland fastsatte stedtillæg.

Administrationsrepræsentanterne i udvalget har heroverfor givet udtryk for den principielle opfattelse, at satserne for overarbejdspenge bør stå i forhold til den enkelte tjenestemands løn i henhold til lønnings- og klassificeringslovens § 36 incl. dyrtidstillæg og eventuelt stedtillæg, således at større aflønning medfører højere betaling for overarbejde, og således at forholdet mellem normal løn og overarbejdsbetaling er det samme for alle tjenestemænd. Det af tjenestemændenes centralorganisationer fremsatte forslag vil medføre væsentlige merudgifter for statskassen i forhold til en ordning, hvorefter overarbejdspengene beregnes ud fra lønnen på det enkelte skalatrin. Forslaget vil så-

ledes medføre, at bortset fra tjenestemænd på slutløn vil alle tjenestemænd, f.eks. også nyansatte, få en overarbejdsbetaling, der forholdsmæssigt er større - for nogle væsentlig større - end svarende til deres normale løn forhøjet med tillæg for overarbejde. Det samme gælder forslaget om anvendelse af stedtillægssats H, subsidiært stedtillægssats N, der i sig selv medfører en ikke uvæsentlig forhøjelse af satserne for overarbejdspenge og dermed en merudgift for staten, idet stedtillægssatserne for hovedstadsområdet og Nordøstsjællandområdet er væsentlig større end det hidtidige stedtillæg på 1.356 kr. for sats a. Anvendelse af stedtillægssats H eller N for overarbejdspenge til tjenestemænd uden for disse områder vil derfor medføre en ikke ubetydelig yderligere merudgift for staten.

I betragtning af det om merudgiften anførte og af de foran nævnte principielle grunde har administrationsrepræsentanterne ikke ment at kunne gå ind for det af centralorganisationerne fremsatte forslag. Man har herved været opmærksom på, at det af administrative hensyn nok måtte anses for mere hensigtsmæssigt, såfremt man kunne nøjes med én sats for hver lønramme, men har på grund af den tiltagende anvendelse af EDB-teknik også ved beregningen af ydelser af den her omhandlede karakter ikke ment at burde tillægge disse hensyn afgørende vægt.

Centralorganisationerne har for deres vedkommende ikke ment at kunne anbefale, at satserne for overarbejdspenge fortsat fastsættes til et ensartet beløb for hver lønramme, såfremt denne sats beregnes ud fra et lavere skalatrin end sidste skalatrin i lønrammen.

2. Udvalget har herefter overvejet andre muligheder for beregning af satserne for overarbejdspenge, og der er opnået enighed om, at satserne bør fastsættes ud fra den tjenestemandens tilkommende løn i henhold til lønnings- og klassificeringslovens § 36 incl. stedtillæg, alt med dyrtidstillæg. En sådan ordning vil kunne opnås ved, at man beregner overarbejdspengene for hvert enkelt skalatrin i den enkelte lønramme incl. det for det faste tjenestested gældende stedtillæg. Der er herefter opnået enighed om en sådan beregning af overarbejdspengene, idet udvalget herved har forudsat, at det ved beregning af overarbejdspengene hidtil gælden årlige antal arbejdstimer på 2028 samt det hidtil ydede tillæg

på 33 1/3 pct. af den herefter fremkomne timesats opretholdes uændret.

Der er i udvalget endvidere enighed om, at denne fremgangsmåde ved beregning af overarbejdspenge først gennemføres med fuld virkning fra 1. oktober 1970, dog således at det årlige antal arbejdstimer på 2028 forudsættes nedsat i takt med eventuel nedsættelse af tjenestetidsnormen.

3. For tiden 1. april 1970 - 30. september 1970 gør der sig imidlertid sådanne særlige forhold gældende, at den nævnte fremgangsmåde ved beregning af overarbejdspenge kun med store vanskeligheder ville kunne gennemføres fuldt ud. Dette skyldes den trinvis gennemførelse af lønreformen, hvorefter de ved lønnings- og klassificeringsloven fastsatte lønninger for adskillige tjenestemænd - især sådanne, som er tjenstgørende i områder med stedtillæg H, N eller a - først kommer til udbetaling i fuldt omfang pr. 1. oktober 1970, jfr. lovens § 37, stk. 1 og 2. Der er i udvalget enighed om, at der ved fastsættelsen af overarbejdspengene i tiden indtil 30. september 1970 bør tages hensyn til dette forhold, og udvalget har fundet, at dette kunne ske derved, at der i de i overensstemmelse med foranstående beregnede satser for overarbejdspenge ud fra gennemsnitsbetragtninger foretages et fradrag i overarbejdspengesatserne for stedtillægsområderne H, N og a.

Herudover må det påregnes, at der vil blive indgået forskellige aftaler mellem lønnings- og pensionsministeren og tjenestemændenes centralorganisationer, som i perioden 1. april - 30. september 1970 vil påvirke de faktorer, der indgår i beregningen af overarbejdspengene. Det kan således nævnes, at en ændring af skalalønningerne i lønnings- og klassificeringslovens § 36 er forudsat at skulle ske pr. 1. april 1970, samt at den revision af stedtillægsordningen, der er forudsat at skulle have virkning fra 1. juli 1970, ligeledes vil kunne medføre ændringer i de lønninger, som lægges til grund ved beregningen af overarbejdspenge. Hertil kommer, at en eventuel nedsættelse pr. 1. september 1970 af den for statstjenestemænd med en højeste tjenestetid gældende arbejdstid, svarende til den på det private arbejdsmarked fra nævnte tidspunkt stedfindende nedsættelse af arbejdstiden som følge af mæglingforslaget fra forligsmanden af 8. marts 1969, vil medføre nedsættelse af det foran anførte antal årlige arbejdstimer på 2028, der hidtil har været lagt til grund ved beregningen af overarbejdspenge.

Der har i udvalget været enighed om, at det af praktiske og administrative grunde vil være ønskeligt, at satserne skal reguleres så hyppigt i det kommende halve år og i givet fald med tilbagevirkende kraft, i hvilken forbindelse bemærkes, at nogle af reguleringerne må påregnes i sig selv at ville blive relativt beskedne. Der er herefter i udvalget opnået enighed om at foreslå satser for overarbejdspenge, der skal være gældende for hele perioden 1. april - 30. september 1970.

Udvalget skal herefter indstille, at satserne for overarbejdspenge for nævnte periode fastsættes som anført i bilag 2. Ved fastsættelsen af disse satser har man taget sit udgangspunkt i de gældende skalalønninger, således som disse ville være pr. 1. oktober 1970 incl. nugældende stedtillæg og med dyrtidstillæg 36 pct. og et årligt timetal på 2028, og således at den beregnede timeløn er forhøjet med 33 1/3 pct. De herved fremkomne beløb er herefter blevet undergivet en vurdering, ved hvilken man har taget hensyn til de foran omtalte forhold uden derved at præjudicere noget med hensyn til den kommende udvikling.

4. Udvalget har ved sine vurderinger af de foreslåede satser for overarbejdspenge været opmærksom på, at der i visse tilfælde vil blive tale om satser, der er lavere end de nugældende. Dette gør sig især gældende for tjenestemænd på de første skalatrin i de enkelte lønrammer samt for tjenestemænd, der oppebærer et væsentligt mindre stedtillæg end det hidtidige tillæg for sats a på 1.356 kr. Udvalget har overvejet, om der kunne indføres særlige satser for tjenestemænd, der efter nyordningen vil få mindre betaling for overarbejde end efter de hidtidige regler. Dette ville imidlertid medføre, at tjenestemænd, der er ansat før 1. april 1970, og som f.eks. er på begyndelsesløn, ville få betaling efter en anden sats end tjenestemænd, der er ansat efter denne dato. Da dette ville kunne virke urimeligt, og da administrative hensyn taler imod anvendelse af forskellige satser for tjenestemænd med samme lønmæssige placering, har udvalget ikke ment at burde stille forslag om sådanne afvigelser fra det princip, der er foreslået lagt til grund ved den fremtidige beregning af satserne for overarbejdspenge.

5. Efter tjenestetidscirkulærets § 19 skal overarbejde indtil 11 timer i en måned søges godtgjort med fritid i den følgende ka-

lendermåned. Såfremt denne fritid ikke er givet inden fristens udløb, udbetales overarbejdspenge efter den sats, der var gældende i den måned, overarbejdet blev udført. Eksempelvis vil således overarbejde i marts måned, som det har vist sig umuligt at give den fornødne erstatningsfrihed for i april måned, blive betalt med den for marts måned gældende sats, uanset at satsen for april måned er blevet forhøjet, f.eks. som følge af dyrtidsregulering af lønningene. Administrativt virker en sådan ordning uhensigtsmæssig, og udvalget har derfor overvejet en ændring i den hidtidige praksis. Det er herunder af administrationsrepræsentanterne i udvalget blevet anført, at praktisk-administrative hensyn tilsiger, at man ved udregning af overarbejdsbetalingen til tjenestemænd anvender den sats, der er gældende den 1. i den måned, hvori overarbejdspengene udbetales. Der har i øvrigt under de herom stedfundne drøftelser i udvalget været enighed om, at man for fremtiden så vidt muligt bør undgå at give ændring af satserne for overarbejdspenge tilbagevirkende kraft.

Udvalget skal herefter indstille, at de foreslåede nye satser første gang anvendes for præsteret overarbejde, for hvilket der skal ydes overarbejdspenge i april måned 1970, samt at udregningen af overarbejdsbetaling fremtidig finder sted på grundlag af de den 1. i udbetalingsmåneden gældende satser for overarbejdspenge.

B. Godtgørelse for mistede fridage.

1. I henhold til tjenestetidsudvalgets indstilling i betænkning nr. 491-1968 skal godtgørelse for en mistet fridag som nævnt foran under II.B. beregnes som 7 1/12 gange satsen for overarbejdspenge. Godtgørelsen for en mistet fridag kan dog ikke fastsættes til et mindre beløb end det før 1. juni 1968 gældende.

Fra centralorganisationernes side er der i udvalget fremsat forslag om, at den nuværende ordning ophæves og erstattes med en ordning, hvorefter der, såfremt den mistede fridag ikke godtgøres med en erstatningsfridag i den følgende kalendermåned, skal ydes sædvanlig overarbejdsbetaling for den på den mistede fridag præsterede tjeneste, dog mindst for 6 timer. Som begrundelse for dette forslag er anført, at den daglige tjeneste og dermed tjenesten på en mistet fridag i mange styrelser har en længere varighed end 7 1/12 time, samt at det forhold, at en fridag inddrages, er

så stort et indgreb i tjenestemandens fritid, at der mindst bør ydes en godtgørelse svarende til betalingen for 6 overarbejdstimer.

Efter de gældende regler i tjenestetidscirkulærets § 2, stk. 2, medregnes tjeneste på en mistet fridag i den udførte tjeneste ved opgørelsen af den samlede tjeneste for vedkommende måned, men ved opgørelse af månedens dageantal i henhold til § 2, stk. 1, (månedsnormen) tillægges 1 dag for hver mistet fridag. Denne opgørelsesform kan i visse tilfælde virke mindre rimelig.

Administrationsrepræsentanterne i udvalget har i princippet kunnet tilslutte sig det fremsatte forslag, i hvilken forbindelse det er anført, at forslaget ikke vil være forbundet med nogen merudgift af betydning, idet der kun sjældent vil være tale om at inddrage en tjenstemands fridag for at pålægge ham mindre end 6 timers tjeneste. Det er herved forudsat, at det fremsatte forslag ikke tilsigter at ændre den i tjenestetidscirkulærets § 15, stk. 6, fastsatte betaling til tjenestemænd, der efter aftale med pågældende styrelse frivilligt påtager sig ganske kortvarig tjeneste på fridage.

Gennemførelse af det fremsatte forslag medfører imidlertid en væsentlig ændring i de hidtidige regler for opgørelse af månedsnormen og nødvendiggør ændring af bestemmelserne i tjenestetidscirkulærets § 2, § 6, stk. 6, § 15, stk. 3, og § 16. Da udvalget agter at foretage en almindelig gennemgang af tjenestetidscirkulæret i forbindelse med behandlingen af spørgsmålet om nedsættelse af arbejdstiden pr. 1. september 1970, har udvalget ikke fundet det hensigtsmæssigt at søge den foreslåede nyordning gennemført på nuværende tidspunkt, idet spørgsmålet vil blive behandlet under denne gennemgang.

2. Udvalget har herefter overvejet, hvorledes godtgørelsen for mistede fridage bør fastsættes for tiden efter 1. april 1970. Da satserne herfor stort set har svaret til satserne for overarbejdspenge gange 7 1/2, er der i udvalget opnået enighed om at foreslå godtgørelsen for mistede fridage fastsat til 7 1/2 gange de foreslåede nye satser for overarbejdspenge.

P. U. V.

Hans C. Fedders

Allan Nielsen

Aftale mellem ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen og Statstjenestemændenes centralorganisation I, Statstjenestemændenes centralorganisation II og Danske statsembedsmænds samråd om
 satser for overarbejdspenge og godtgørelse for mistede fridage fra 1. oktober 1969.
 —oo—

§ 1. Satserne for overarbejdspenge til tjenestemænd i staten, for hvem der er fastsat en højeste tjenestetid, fastsættes til følgende:

Tjenestemænd i <u>lønramme</u>	Overarbejdspenge <u>pr. time</u>
1	, . . 17,37 kr.
2-6	.. 19,73 -
7-9	, . . 21,11 -
10-11	22,22 -
12-14	23,71 -
15-19	26,03 -

§ 2. Satserne for godtgørelse for mistede fridage til tjenestemænd i staten fastsættes til følgende:

Tjenestemænd <u>i lønramme</u>	Godtgørelse pr. <u>mistet frida2</u>
1	130 kr.
2-6	148 -
7-9	158 -
10-11	166 -
12-14 ..	179 -
15-19 ..	195 - x)

§ 3. Denne aftale gælder indtil 31. marts 1970.

Stk. 2. Ministeriet for statens lønnings- og pensionsvæsenes cirkulære af 11. august 1969 om særlige ydelser ophæves herved for så vidt angår afsnittene II. Overarbejdspenge og III. Godtgørelse for mistede fridage.

København, den 3. november 1969.

Ministeriet for statens lønnings- og pensionsvæsen

P. M. V.

Hans C. Fedders

/Poul Rubak

Statstjenestemændenes
centralorganisation I

Statstjenestemændenes
centralorganisation II

Danske statsembeds-
mænds samråd

Børge Aanæs

Jens Christensen

H.C. Engell

x) Denne sats gælder også for tjenestemænd i lønramme 20 og højere lønrammer, der er berettigede til godtgørelse for mistede fridage.

Aftale mellem ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen og Statstjenestemændenes centralorganisation I, Statstjenestemændenes centralorganisation II og Danske statsembedsmænds samråd om
 satser for overarbejdspenge og godtgørelse for mistede fridage fra 1. april 1970.
 —oo—

I henhold til § 45, stk. 1, i lov nr. 291/1969 aftales følgende:

§ 1. Satserne for overarbejdspenge til tjenestemænd i staten, for hvem der i lønnings- og pensionsministeriets cirkulære af 22. maj 1968 er fastsat en højeste tjenestetid, fastsættes efter tjenestemandens lønmæssige og stedtillægsmæssige placering den 1. i den måned, hvori overarbejdspengene kommer til udbetaling, til nedenstående beløb pr. time:

Lønmæssig placering	Stedtillægssats							
	H	N	a	b	c	d	e	O
skalatrin	øre	øre	øre	øre	øre	øre	øre	øre
1	1650	1600	1550	1550	1550	1550	1500	1500
2	1700	1650	1600	1600	1600	1600	1550	1550
3	1750	1700	1650	1650	1650	1600	1600	1600
4	1800	1750	1700	1700	1650	1650	1650	1600
5	1850	1800	1750	1750	1700	1700	1700	1650
6	1900	1850	1800	1750	1750	1750	1750	1700
7	1950	1900	1850	1800	1800	1800	1750	1750
8	2000	1900	1900	1850	1850	1850	1800	1800
9	2050	2000	1950	1900	1900	1900	1850	1850
10	2100	2050	2000	1950	1950	1950	1900	1900
11	2150	2100	2050	2000	2000	2000	1950	1950
12	2200	2150	2100	2050	2050	2050	2000	2000
13	2250	2200	2150	2100	2100	2100	2050	2050
14	2300	2250	2200	2200	2150	2150	2150	2100
15	2350	2300	2250	2250	2200	2200	2200	2150
16	2450	2350	2300	2300	2300	2250	2250	2250
17	2500	2400	2350	2350	2350	2300	2300	2300
18	2550	2500	2450	2400	2400	2400	2350	2350
19	2600	2550	2500	2500	2450	2450	2450	2400
20	2700	2600	2550	2550	2550	2500	2500	2500
21	2750	2700	2600	2600	2600	2600	2550	2550
22	2800	2750	2700	2700	2650	2650	2650	2600
23	2900	2800	2750	2750	2750	2700	2700	2700
24	2950	2900	2850	2800	2800	2800	2750	2750
25	3000	2950	2900	2900	2900	2850	2850	2850
26	3100	3050	3000	2950	2950	2950	2900	2900
27	3150	3100	3050	3050	3050	3000	3000	3000
28	3250	3200	3150	3150	3100	3100	3100	3050

§ 2. Godtgørelse for mistede fridage fastsættes for hver mistet fridag til 7 1/2 gange den i § 1 fastsatte sats for overarbejds-
penge.

Stk. 2. For tjenestemænd i lønramme 20 og højere lønrammer, der er berettigede til godtgørelse for mistede fridage, anvendes foranstående satser ved beregningen af nævnte godtgørelse, dog således at tjenestemænd på skalatrin 29 og højere skalatrin oppebærer godtgørelse for mistede fridage beregnet på grundlag af den for tjenestemænd på skalatrin 28 fastsatte sats.

§ 3. De i §§ 1 og 2 nævnte satser for henholdsvis overarbejds-
penge og godtgørelse for mistede fridage anvendes første gang for de godtgørelser, der udbetales i april måned 1970.

§ 4. Denne aftale gælder indtil 30. september 1970.

Stk. 2. Den mellem ovennævnte parter indgåede aftale af 3. november 1969 om satser for overarbejdspenge og godtgørelse for mistede fridage ophæves herved.

